47ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2474 · ՈՒՐԲԱԹ · 1912 ՄԱՐՏ 23-5 ԱՊՐԻԼ

JOURNAL ARMÉNIEN
MANZOUMÉ-I EFKIAR
54 Grand' Rue de Pera, Porte 54
Constantinople

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՊԱՊԸ ԱԼԻ ՔԱՏՏԷՍԻ, ԹԻՒ 54
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԱՆ ՈՒՂՂՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐ
ԿՏ ՉԵՆ ՏՐՈՒԻՐ

Մանզումէի Էֆքեար

ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԱՆԿԱԽ ՕՐԿԱՆ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

منظومهٔ افکار ارمنیجه یومی غزته
صاحب امتیاز اوخانس فرید
دار خانهسی باب عالی جادهسنده نومرو ٥٤

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԻԿ	ՏԱՐԿ.	ՎԵՑՄՍ.	ԵՌՄՍՑ.
Պոլսոյ համար	80 Ղրշ.	45	25 Ղրշ.
Գաւառներու համար	80 „	45	25 „
Արտասահմանի „	25 Ֆր.	14	8 Ֆր.

ՑԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղրշ., մէկէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ · ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ · 10 ՓԱՐԱ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԱՌԹԻԻ

Ազգ. Կեդր. Վարչութեան Ուսումն. Խորհուրդը իր պակասած անդամներուն տեղ՝ Վարչութեան ներկայացուցած ընտրելիներու երկպատիկ ցանկին մէջ այս անգամ դրեր է հայ յարանուանութեանց պատկանող երկու անձերու անուններ, մէկը հայ-բողոքականներէն, Արշակ էֆ. Շմաւոնեան, իրաւագէտ-խորհրդական Ամերիկեան դեսպանատան և միւսը հայ-հռոմէականներէն՝ Յակոբ էֆ. Ճիվէլէկեան, վկայեալ Տօքթոր իրաւաբանութեան,— նորութիւն մը որ արդէն սկսած է խնդրոյ նիւթ ըլլալ ազգային շրջանակներու մէջ։

Մենք հաս, ուրիշներու պէս, խնդիր չպիտի ընենք թէ, Ուսումն. Խորհուրդը, ըստ Ազգ. Սահմանադրութեան, իրաւունք ունի՞ իր կողմէ ընտրելիներ ներկայացնելու Վարչութեան, թէ՝ Վարչութիւնն է որ միակ իրաւասու մարմինն է՝ անուանելու Տեսուչ Խորհուրդներու անդամները։ Խնդիր չպիտի ընենք, որովհետեւ այդ պարագային ոչինչ կը տուժեն մեր դպրոցները,— եթէ կ'ընդունինք որ Ուսումն. Խորհուրդները կոչուած են գլխաւորաբար մեր դպրոցները բարելաւելու,— և Ուսումն. Խորհուրդը մեղք մը գործած չըլլար առով, որքան ալ որ հակառակ ըլլայ Ազգ. Սահմանադրութեան տառին։ Բա՛ւ է որ Ազգ. Սահմանադրութեան ոգւոյն դէմ չգործուի։ Եւ յետոյ, ո՞վ կրնայ պնդել թէ անպատճառ Քաղաք. Ժողովոյ կողմէ ընտրուած նոր անդամները աւելի օգտակար կրնան ըլլալ, քան Ուսումն. Խորհուրդին կողմէ իբր ընտրելի Վարչութեան վաւերացման ենթարկուածները։ Մենք պատճառներ ունինք հաւատալու թէ շատ աւելի դրական արդիւնք մը կարելի է ձեռք բերել ա՛յս մէթոտով, որովհետեւ Քաղաք. Ժողովէն աւելի Ուսումն. Խորհուրդն է բնականաբար որ պիտի գիտնայ թէ ինչ տարբերով պիտի կրնայ աւելի օգտակար ըլլալ Ազգին։ Անիկա անշուշտ խորհած է որ ինչպիսի կազմի մը կը կարօտի և ինչ կարգի անձնաւորութիւններ են որ կրնան լաւագոյն կերպով օժանդակել իրենց։ Հետեւաբար, երբ Ուսումն Խորհուրդը գիտենք թէ ա՛յս մտածումով է որ իր կողմէ ընտրելիներ կը ներկայացնէ, ապահովաբար աւելի գնահատելի գործ մը տեսած կըլլայ և Վարչութեան գործն ալ դիւրացուցած։ Ընտրողը դարձեալ Քաղ. Ժողովը պիտի ըլլայ՝ ան է որ պիտի վաւերացնէ։— Այս կերպով Ազգային Սահմանադրութիւնը բնա՛ւ չվտանգուիր, և ա՛յս պատճառաւ Ուսումնական Խորհուրդը "մտրակ"ել մեր կարծեօք արդար չէ բնաւ։ Արդէն մինչև հիմայ Ազգ. Կեդրոնական Վարչութեան ստորագաս բոլոր մարմինները ամէն անգամ որ կազմալուծման վտանգի ենթարկուած են, ա՛յս կերպով ամբողջացած են և օր մը չէ պատահած որ ա՛յս կերպով ընտրուած և վաւերացուած ժողովականները... դաւեն Ազգային Սահմանադրութեան դէմ։

Ժամանակը եկած է, կը կարծենք, այլեւս գիտնալու թէ օրինական խիստ ձեւակերպութիւնները չե՛ն որ մեր գործերը լաւագոյն կերպով առաջ պիտի տանին։ Ընդհակառակը փորձը ցոյց տուած է որ անոնք շատ անգամ արգելք իսկ են յառաջդիմութիւն։ Առնենք, օրինակի համար նոյն իսկ Ուսումնական Խորհուրդին ա՛յս պարագան։ Օրէնքը ի՞նչ կը տրամադրէ տարուպէս։ Կը տրամադրէ որ Քաղ. Ժողովը ինք ընտրէ՝ նաև պակասած անդամները, չէ՞։ Արդ, այս պարագային չկրնա՞ր ըլլալ որ հարեւանցի կերպով ընտրուին այնպիսիներ որոնք ոչ է պատճառաւ չկրցան նո՛յն այն աշակցութիւնը բերել, ինչ աշակցութիւն որ բերել կը խոստանան Ուսումնական Խորհուրդին ներկայացուցած ընտրելիները,— մտածուած և հաշուուած։ Անշուշտ ըսել չենք ուզեր թէ Վարչութեան կատարած բոլոր ընտրութիւնները կրնան ձախող ըլլալ։ Ոչ։ Սակայն և այնպէս, պէտք է ընդունել որ Ուսումն. Խորհուրդը ոչ մէկ ատեն դաւած կ'ըլլայ Ազգ. Սահմանադրութեան դէմ, չարժելով այնպէս ինչպէս ներկայացուցինք։

Բայց մեզ շահագրգռող բուն խնդիրը Ուսումն. Խորհուրդին՝ իր կազմին մէջ այն ներմուծել ուզած նորութիւնն է, որու համաձայն հայ յարանուանութեանց պատկանող անձեր՝ պիտի անուանուին անդամ Ուսումն. Խորհրդոյ։

Իրաւ է թէ Ազգ. Սահմանադրութեան մէջ չնախատեսուած պարագայ մըն է ասիկա, և հետեւաբար ո՛չ Ազգ. Կեդր. Վարչութիւնը և ո՛չ նոյն իսկ Ազգային Ժողովը պիտի կրնան ընդունիլ Ուսումնական Խորհուրդին այս նորութիւնը, ցորչափ չէ վերաքննուած Օրէնքը։

Բայց պէտք է ընդունիլ որ գկզբունքի տեսակէտով, այս նորութիւնը ծափահարելի է, և մենք փոխանակ արհամարհելու Ուսումն. Խորհուրդը, ջերմապէս կը շնորհաւորենք զինքը։ Իրաւ, Ուսումնական Խորհուրդը իր պակասած անդամներուն համար անպատճառ ստիպողական պէտք մը չունէր միւս յարանուանութեանց դիմելու, որովհետեւ մեր մէջ ալ շատ դիւրաւ կարելի էր փնտռուած յատկութիւններով օժտուած անձեր ընտրել։ Եւ սակայն, ո՛չ մէկ կասկած որ, առով ո՛չ մէկ կերպով կը վտանգուի մեր կրթական գործը։ Դուցէ շատ աւելի օգտակար ըլլայ Ազգին համար համազգային գործակցութիւն մը՝ ինչպէս քաղաքական, նոյնպէս կրթական գետնին վրայ, ինչպէս որ տեղ տեղ ալ ասոր արդիւնքները կը տեսնուին հետզհետէ։

Անոնք որ կը վախնան թէ եթէ այսօր հայ-բողոքական մը կամ հայ-կաթոլիկ մը Ուսումն. Խորհուրդի անդամ ընտրուելով, վաղն ալ Պատուելի մը կամ Գերապայծառ մը կրօն. Ժողովի անդամ կ'ընտրուի. կը սխալին։ Ցարբեր է քաղաքական կամ կրթական գործի շուրջ համագործակցութիւն ունենալ, որպէս միեւնոյն Ազգին զաւակները, տարբեր է կրօնական դանդաղն ըմբռնումներով իրարմէ անջատ ապրիլ։

Կրօնքը բնա՛ւ պատճառ չէ՛ որ, հո՛ն՝ ուր որ կարելի է համագործակցութիւն, բաժնուած ըլլան Ազգին ուժերը, այնպիսի ատեն մը մանաւանդ երբ ամէն ժամանակէ աւելի պէտք ունի Ազգը կարելի եղածին չափ ուժով կռուելու խաւարին, տգիտութեան դէմ, և վերջապէս ա՛յն բոլոր խոչընդոտներուն դէմ, որոնք զանազան ձեւերու տակ, և տարբեր տարբեր երեւոյթներով կը չլատեն զինքը։

Մենք չուզով կ'անդրադառնանք նորէն այս հարցին։

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԳԱԲՐԻԷԼ ՍՈՒՆԴՈՒԿԵԱՆ

Դրեց՝ ՀՐԱՆԴ

Կաթողիկոսական նախորդ ընտրութիւնը վերջացած էր համազգային բաղձանքներու համեմատ, մեր կասկածները թէ Զարը չպիտի վաւերացնէր քուէարկուած Հայրապետը իբր կաթողիկոս Մայր Աթոռի, ցրուած էին հաւատի աղբիւրներէ և կած ներշնչութիւններէ. և, պատգամաւորութիւնը, դրէթէ յաղթական, կը դառնար Թիֆլիս։

Հայաքաղաքը բերկրանքով կը հիւրասիրէր Թրքահայ պատգամաւորութիւնը իր ծոցին մէջ, և օր կ'որոշուէր՝ հասարակային սեղանի մը առջև տօնելու նոր օրեր, հայրապետական նոր շրջան՝ նորընտիր Հայրապետին կաթողիկոսացումովը։ Իսկ Թիֆլիսի տրամատիկական Հայ խումբը, հայկական ամէնէն գեղեցիկ թատրոնին մէջ, երեկոյթի կը հրաւիրէր պատգամաւորութիւնը։

1908 Նոյմբ հինգերորդ գիշերն էր ատ։ Այնտեղ է Թիֆլիսը իր մտաւոր բոլոր տարրերովը, Հայ կիներ ու օրիորդներ, հին ու նոր գործիչներ, անոնք որ զրած էին և գործած մեր կեանքի մէջ, և անոնո՛նք որ ա՛լ չպիտի կրնային գրել ու գործել առած տարիքի հետեւանքով։

Թատրոնը, — ան ինչ որ չունինք մենք այստեղ մայրաքաղաքի մէջ, — գեղեցիկ չէ՞նք մըն է, բաժնուած զանազան մասերու, և հայկական սենեկանութիւն։ Թատերասրահը մաքուր, զարդարուած, ելեկտրական լոյսերու մէջ ողողուն, աղուոր թիկնաթոռներ, գեղեցիկ յատակ. և չորս կողմէ՝ ո՛չ մէկ միջակութիւն, այնպէս որ չքեղութեան ապաւորութիւնը կը թողու։ Եթէ ուզենք անոր համեմատել մեր «Վարիէթէ»ն, — պղտկան սիպար թատրոնը — հասարակ գոմէ մը վեր չենք գտներ։

Օրուան խաղն է «ՊԷՊՕ»։

Բեմին վրայ կը պարզուի կեանքի ապրար մը, Թիֆլիսի կինտոներու տուն մը։ Անոր մէջ կ'ապրին մայր մը, աղջիկ մը և արու զաւակ մը որ տանը միակ տղան է և աղջկան ալ եղբայրը։ Իրենց ապրուստի պայմանները անոնք են ուր ընտանիք մը անօթի չի մեռնիր։ Եւ սակայն կեանքը մըն է այդ տունը, աշխատանք մը կը կատարուի անոր մէջ, աւելի գործ կայ այնտեղ, և դուրսը աշխատող մը, ձկնորս Պէպօ, որ գիժ ջուրի պղտոր յորձանքներուն մէջ կը նետէ իր ցանցը։ և օր կ'ըլլայ որ Պետրոս առաքեալի յաջողութիւնը ձեռք կը բերէ։

Հովի և ջուրի առջեւ պարզուած այդ կիանքը, Պէպօ, խոշորցած է անհոգօրէն, ո՛չ մէկ ճնշում կաշկանդած է զինքը, լայնկեկ թիկունքներ ունի, հաստկեկ թեւեր և սրունքներ, միսը, իր մարմինն ամէն մասերուն վրայ, պատպատուն է և պինդ։

Իր հոգին, ինչպէս պիտի ըլլար իր շրջանի բոլոր ընկերներուինը — իրեն պէս զարգացած է, միակողմանի, և կը հանդիսանէ երկու խոշոր զգացում, տան պատիւն ու արիութիւն։ Այդ երկուքն ալ, — երկուորիկը իր հոգեկան արտադրութեանցը, — զգալի են իր ձայնին մէջ, իր դէմքին վրայ, իր շարժումներուն մէջ։ Գատնուկի պէս անուշ է, իսկ երբ փոփոթորկուած է, ա՛լ Ատաւած գործ չունի այն տեղ։

Պատուի զգացումին մէջ կ'ապրի իր քոյրը, ա՛տ է, որու վրայ կը թեւածէ Պէպօ իր հոգիովը։ Ցեղական բան մըն է ատ մեր մէջ, քրոջ պաշտպանութիւնը յանձնուած է եղբօր, և մեր քոյրերը, տակաւին այսօր ալ, մեր ամէնէն անխարդախ սէրերն են տուներու մէջ։ Ատով կ'ապրի Պէպօ, ինչը քրոջը համար է։

Քոյրը, այդպէս, Պէպօի թեւերուն տակ ո՛չ մէկ տեղէ վախ ունի, և չատ չանցած պիտի ալ ամուսնանայ։ Ու յանկարծ սեւ պատկեր մը կը ցցուի տան մը երջանիկ մտածումներուն մէջ։ Վաշխառու մըն է ատ, ստորին տիպարը առևտրական կեանքի, որ կռանելով թէ իր քով պահ տրուած փոքր խնայողութեան գումարի մը մուրհակը կորսուած է, կ'ուրանայ իր տաւիզը, — հաւատ դրամագիրը Պէպօի քրոջ։ Ա՛լ վրդովուած է ձկնորս ընտանիքին խաղաղութիւնը։ Հարստարիւրը կը մտնէ, աղջկան կողմէ խոստացուած դրամագիրը կ'ուշանայ։ Միեւնոյն ատեն փութացում, աճապարանք մանչուն կողմէ, եւ հակառակ պարագային, ուրիշի հետ նշանուելու սպառնալիք։ Եւ սակայն անողորմ վաշխառուին սիրտը քարացած է, հաւատի է որ մուրհակը չկայ. ա՛լ ինչ բանէ վախ պիտի ունենայ. ինչո՞ւ դրամ տայ. չէ՞ որ ստիպուած էր շոյել իր զեղանի տիկնոջ բոլոր մտահաճութիւնները և, անհաչիւ ծախսուած գումարներու շնորհիւ, բարիքել իր պառաւութիւններն եւ այդպէս պահել արուեստական գիրք մը իր մանկամարդ կնոջ՝ Եւրիմէի աչքերուն մէջ, որոնք ամէն իրաւունք ունին աւելի հեռուները նայելու։

Պէպօի քրոջ հարսնիքը ջուրը կ'իյնայ, և այդ բոպէներուն՝ մոլեգին առիւծ մըն է որ, զառաջեղին մէջ արգելուած, խաղխամներու ետեւէն կը տեսնէ իր որսը ապիւնուշա աչքերով. իր հառոյքներուն լրումը պիտի ըլլար ճապուտներուն տակ գնել զանի, բզկտել, ժանիքներուն մէջ ցրցքնել։ Բայց զուր, միայն թէ մինչոց դատ է անպատուել վաշխառուն իր զեղանի Եւրիմէի առջեւ, և պիտի տարուի քաւել այդ յանցանքը։

Այդտեղ կը տեսնէք Պէպօ, ժողովրդական այդ արի եւ ոսկի տիպարը, ոստիկանութեան առջև։ Կ'երթայ ան, կը հեռանայ, եւ ձեր սիրտերը կը տանի իր եւ տեւէն՝ ակամայ խորհել տալով թէ ինչ պիտի ընեն մայր մը ու աղջիկ մը, որոնք, հասարակաց կարծիքի առջև, ընկճած են ծայրայեղօրէն՝ իրենց դլխուն եկածը հաստատելով ամէնէն մեծ անպատուութիւնը որ պիտի կրնար երբեք գալ իրենց։

Վրդով, յուզում քանաբարուած իրաւունքներու եւ կրուած զրկանքի առջև....

Եւ սակայն կը հասնի արդարութիւնը. կորսուած մուրհակը, դպրոցական մը ձեռքով, մէջտեղ կուգայ մասնաւոր ուղղութիւնով։ Հարստարիւրը, մեր կեանքի փարիսեցին որ գառնուկի «փոսթ» կը հագնի, մէջտեղը կը մնայ իր գայլի մերկութիւնովը։ Հրապարակային ամօթի եւ սարսափի մատնուած իր վատ հոգիովը, փճացած մարդու մը բոլոր ստորութիւններովը։ Վրայ կը հասնի Պէպօի ընկերներէն մին որ կրած է անոր տանն ու իր ունեցած բոլոր ցաւերը։ Մէկ ճանկովը ուժգին ափուկած է ոճրագործ խոշգանին ճերմակած մազերէն, և կռուվը պատրաստ, սպառնալից, ահաւորութիւնով պիտի իջնէ այդ անիծապարտ գանկին վրայ։

Խաղը կը վերջանայ։

Վրդովուած խիղճերը բաւարարութիւն կը գտնեն մէջ տեղ եկած թուղթի կտորին, և սակայն լոին ցաւ մը որ յաւիտենապէս պիտի մնայ հոգիներու խորը, խեղճ տան մը քանդումն է իր մօտեցած հաստատ երջանկութեանը վրայ։ Այդտեղ պիտի ուզէիք որ անողորմ ծախարիչը, տեւական սարսափի ներքեւ ընկճուած, ծունկի վրայ մնար յաւէտ, և սպառնալից բռունցքը, առկախ իր դահին վերեւ, միշտ պատրաստ սպասուած հարուածին զարհուրանքը վաշխառուին ալիքներուն մէջ փոթորկելու։

Աղաղակներու մէջ, հեղինակը, Դաբ-

ՄԱԲԵՑ ԲԻՒՐԵՑ

ՈՐԴԵՍՊԱՆ ԾՆՈՂՔԸ

(ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՎԷՊ ԵԳԻՊՏԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔԷՆ)

է.

ՏԷՐ ՈՒ ԾԱՌԱՅ

— Դուք ուրիշ մա՞րդ էք, պէ՛յ, կրկնեց Օննիկ, ձեր ու Կորտոնեան պէյին միջեւ լեռնե՞ր կան, դուք, վերջապէս, հրապարակի վրայ ճանչցուած էք իբրեւ պատուաւոր ընտանիքի հայր մը, որբերու, այրիներու, մանկներու, աղքատներու հոգ պաշտպա՞ն մը, մէկ խօսքով, աղգային բարե՞ր մը։

— Իրա՞ւ, այդպէ՞ս կը ճանչնան զիս, Օննի՛կ։

— Կը ներէ՞ք, պէ՛յ, բողոքեց Սիմոն պէյին գործակատարը, եւ երբէք սովորութիւն չունիմ չողոքարկելու, ժողովուրդին ամէն օրուան խօսակցութեան առարկան էք դուք, ձեր զաւակներուն կրթութեան համար, կ'ըսէ ամէն մարդ, առանց ինայելու, առատօրէն կը ծախսէք, մինչդեռ ան, Կորտոնեան պէյը, պետական կարեւոր պաշտօնատար մը, գիտէ՞ք, ի՞նչ կ'ըսեն իրեն համար։

— Ի՞նչ կ'ըսեն, հարցուց Սիմոն պէյ հետաքրքիր դէմքով մը։

— Կ'ըսեն թէ իր ստացած ամսականը, չարունակեց Տէրտէրեան, հանրային տուներու մէջ կը մսխէ, հռչակաւոր խաղատո՛ւն մըն է, միեւնոյն ժամանակ, անբաղդաբեր կնամո՛ւ մը, գիտէ՞ք պէ՛յ, դեռ ինչե՛ր կը պատմեն։

— Ինչե՞ր, հարցուց պէյը։

— Ամէն ամսու վերջի օրերը, պատասխանեց Օննիկ, ադին անդին կը դիմէ, փոխառութիւններ կ'ընէ, և...

— Չե՛մ հաւատար, ընդմիջեց Սիմոն պէյ, փոքրիկ գումար մը չէ առածը։

— Գիտե՛մ պէ՛յ, ամիսը քառասուն եղիպտական ոսկի կը ստանայ, չարունակեց Տէրտէրեան, ճի՛շդ է, փոքրիկ գումար մը չէ առածը, բայց, պարտքը մինչեւ կոկորդը հասած է։

— Հապա քրոջս ամսակա՞նը, ընդմիջեց դարձեալ Սիմոն պէյ, քսանըվինգ ոսկին ալ խոտելի գումար մը չէ։

— Բայց, պէ՛յ, դիտել տուաւ Տէրտէրեան, տիկին Սիրանուշի ամսականը հազիւ իր անձնականին կը բաւէ, օրիորդ Հերանուշին ծախքերն ալ ինք ստանձնած է, գիտէ՞ք։

— Ինչպէս...

— Ամիսը հինգ ոսկի կուտայ տիկին Սիրանոյշ, շարունակեց Օննիկ, մինչդեռ Կորտոնեան պէյը, տուն ու տեղը լքած, ընտանիքը ձգած երեսի վրայ, չամչնար, էշշինեն կը սիրէ, շեմ ուզեր մանրամասնութիւնները կրկնել, աղտո՞տ են, աղտո՞տ, անդին, օրիորդ Հերանոյշը, չափահաս աղջիկ, անարժան հօր մը բոլոր խաղգութիւններուն ականատես, կը տառապի, խեղճ Հերանոյշ, հապա ձեր քո՞յրը, հաւատացէ՞ք պէյ, չա՛տ կը մեղքնամ, դժբա՛խտ կինն...։

Սիմոն պէյ ա՛յնքան կը սիրէր իր կրասեր քոյրը, տիկին Սիրանոյշը, որքան կ'ատէր իր քեռայրը, Կորտոնեան պէյը։ Տէրտէրեանի վերջին խօսքերէն խորապէս յուզուած, դրեթէ ընկճուած, եր խորհէր թեթեւցնել, ամոքել տիկին Սիրանուշի թախիծը։ Ուստի, դառնալով իր ծառային.

— Օննի՛կ, ըսաւ, քանի որ այդպէս է, հոգ չէ, քանի՞ օր մնաց արդէն ամսագլուխին, այսօր կ'երթամ, կը յանձնեմ իրեն ամսական գումարը։

Տէրտէրեանի սիրտը տրոփեց խնդումէն, ինք ալ ունէր իր բաժինը, այդ գումարին մէջ, սակայն, ինքզինք չը մատնելու, և իր ծառայական հաւատարմութիւնը ցոյց տուած ըլլալու համար.

— Պէ՛յ, ըսաւ անտարբեր չնչտով մը, եթէ կ'ուզէք, մէկ քանի օր վերջը թող ըլլայ, չը նեղուի՛ք։

— Ի՞նչ պիտի նեղուիմ, յարեց Սիմոն պէյ, ամսական մըն է պիտի տրուի, թող մէկ չաբաթ առաջ տրուած ըլլայ, մեղք է քոյրս, Օննի՛կ, ա՛յսօր իսկ պէտք է յանձնես իրեն։

Եւ քաշելով գրասեղանին դարակը, քսանըվինգ անգլ. ոսկի հանեց մէջէն, թուղթի մը մէջ ծրարեց ու Տէրտէրեանի երկնցնելով զայն։

— Օննի՛կ, ըսաւ, ա՛ռ այս գումարը, և եթէ կրնաս, հիմա դնա՛ յանձնէ իրեն։

— Շա՛տ լաւ, ըսաւ Օննիկ, զլխի յարգական շարժումով մը, հիմա կ'երթամ, արդէն ինք ալ տունը մինակ նստած, կը սպասէ, պէ՛յ, եթէ կ'ուզէք, հո՛ս կանչեմ զինք։

— Ո՛չ, հարկ չը կայ, ըսաւ Սիմոն պէյ, դուն անձամբ տա՛ր, յանձնէ իրեն, ղզո՛յզ, Կորտոնեան պէյը չիմանա՛յ։

— Կարելի՞ բան է, հաւաստեց Օննիկ ժպտելով, ե՞րբ տունը կը գտնուի որ իմանայ, դերեկները պաշտօնատունը, իսկ գիշերները, դիտէք, դուրսե՛ր կը դեգերի։

— Լա՛ւ, լա՛ւ ուրեմն, կրկնեց Սիմոն պէյ, չուտով դնա՛, ուրախացո՛ւր քոյրս։

Օննիկ Տէրտէրեան, Տիկին Սիրանուշի ամսական գումարը դրպանին մէջ, բաժնուեցաւ պէյին քովէն, վազեց դէպ ի Կորտոնեան պէյի բնակարանը։ Գարտէրին դուռը բաց էր, ներս սողոսկեցաւ, բակը մտաւ, շուրջը նայեցաւ, ո՛չ ոք կար, էշէնին ալ բացակայ էր, վեր ելաւ, ուղղուեցաւ Տիկին Սիրանուշի առանձնասենեակը, դուռին գարկաւ, յետոյ ներս մտաւ, սենեակը պարապ էր, դուռն ելաւ և ուղղեց իր քայլերը դէպ ի տիկնոջ ննջասենեակը, ուր վարժուած էր արդէն մտնելու յանախ, մանաւանդ ամսագլուխներուն, երբ առիթը կ'ունենար ամսականը բերելու։

Ներս մտաւ Տէրտէրեան։ Տիկին Սիրանոյշ երկնցած էր թուլարձակերէն իր մահճակալին մէջ, կէս մը կը մրափէր, Օննիկի քայլերուն ձայնէն արթնցաւ, և անկողնին մէջ նստաւ։

Օննիկ, առանց յառաջաբանի, ամսական գումարը յանձնեց անոր, մնացեալը կըրնան գուշակել ընթերցողները։

(Շարունակելի)

րիէլ Սունդուկեան, երեւան կը կոչուի Որոտաղին ծարիերով կ'ողջունենք զիՋը, —ծերուկ մը, սիրուն և համակրելի, իր դէմքը ճաճանչաւորուած է հրճուանքով մը վերջալոյսի չողերու պէս որոնք կը պըտրակին ամպակոյտի մը եզերքները։ Սպիտակ են իր գլխուն մազերը, ուղիղ կը կանգնի, տարիներու չեղջակոյտի մը վրայ, անուշիկ աչքերով կը նայի չորս կողմ, իր անուշութենէն կը սրսկէ մեզի, և, բոպէ մը ամբողջ, իրենը կ'ըլլայ թատրոնը, և ինքն ալ, ամբողջովին, մերինը։

Այսօր՝ ալ չկայ ան, այն սիրուն ծերուկը։ Կ'երթայ այն ճամբով ուրկէ գաղին իր ժամանակակիցները,— մեր գրիչի և արուեստագէտի խոշոր դէմքերը, թերեւս ինքը, իր ժամանակակիցներու մէջ, վերջին ճամբորդը եղաւ ալիքով ու փառքով պսակաւոր։

Այսուհետեւ ան կը մնայ մեզի հետ իր «ՊԷՊՕ»ի մէջ, —հայ մտքի տրամադիրքական ամէնէն մեծ ստեղծագործութիւնը։

ՀՐԱՆԴ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԻՏԱԼԱՑԻՔ ԵՒ ՏՐԻՊՈԼԻՍ ՔԱՂԱՔԸ

«Թան»ի Թղթակիցը հետեւեալը կը գրէ իր Թերթին Տրիպոլսէն.— Տրիպոլիս քաղաքը անվիճելիօրէն անբաւական է արդի կեանքին պէտքերուն, որով հարկ անհրաժեշտ կը դառնայ նոր քաղաք մը կառուցանել հոն։ Շատ մը ծրագիրներ ներկայացուած են այս առթիւ նոր վարչութեան(.*)։ Ոմանք կան որ բոլորովին քանդելով հինը, նոր Տրիպոլիս մը հիմնելու ծրագիր դրած են։ Ցառաջիկայի այս քանդումներու զրոյցը տարաձայն է քաղաքին մէջ, և ոմանք կ'ըսեն նոյնիսկ թէ վար պիտի առնուի կուսակալին պաշտօնատունը որ վեհաշուք կերպով հաստատուած է քաղաքին և ծովուն վրայ տիրապետող ժայռի մը վրայ։ Կը կարծեմ սակայն թէ այս ծրագիրները չպիտի ընդունուին իտալական վարչութեան կողմէ որ տրամադիր է քաղաքին հին ձեւը պահելու մասամբ։ Ամէն պարագայի մէջ, հին դղեակը պիտի պահուի։ Կը կարծուի որ պիտի պահուին հրեայ և արաբ թաղերը և թաղապետական իշխանութիւնը պիտի գոհանայ զանոնք մաքրելով և հանգանելով։ Պիտի հիմնուի նոր թաղ մը, Եւրոպացիներու յատուկ։ Հիմակուհիսայ, քաղաքին այժմու դիրքին մէջ, քաղաքային դատարանները կը սկսին գործել։ Դպրոցները վերաբացուած և յաճախուած են ոչ միայն քաղաքը գտնուող Իտալացի մէկ քանի տղաքներէ, այլ մանաւանդ հրեայ բազմաթիւ տղաքներէ և նոյնիսկ արաբ տղաքներէ։ Դպրոցական տարին բարին բաւական առաջացած է, և հաւանական չէ որ 1912ի չրջանը արդիւնաւոր ըլլայ։ Կալով դիւութեան գործին, առաջին օրերէն ի վեր, իտալական զաղութը ամէն միջոց ձեռք առած է մխիթարելու համար պատերազմէն վնասուողները։

ԼՈՒՐԵՐ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԴԱՇՏԷՆ

«Թան»ի Տրիպոլսոյ թղթակիցը հետեւեալը կը հեռագրէ իր Թերթին.— Շաբաթ օր զեկաւոր օդապարիկներու կարեւոր գործողութիւն մը ուղղուեցաւ Թուրք բանակեղէնի վրայ ուր արձակուած հինգ ռումբանկներ բազմաթիւ զոհեր պատճառեցին։ Շաբաթ օր սկսաւ հրէից Զատիկը որ պիտի տեւէ ութը օր։ Այս պատճառաւ առեւտուրը և առօրեայ կեանքը պիտի դադրի, որովհետեւ Տրիպոլսոյ Հրեաները խստութեամբ կը պահեն տօները, մերժելով ամէն աշխատութիւն և չահ։ Եւ պէտք է նկատի առնել թէ Տրիպոլսոյ մէջ կառապանները, յանձնակատարները, սրճարանի աշկերտները, լաթ լուացողները, եւն եւն, ամէնքն ալ հրեայ են։

, «Թան»ի Տրիպոլսոյ ա՛յն Թղթակիցը որ թուրք բանակին ձախ թեւին հետ կը գտնուի, կը գրէ Մարտ 10 թուականաւ.- «Տաքերը կը սկսին զգացուիլ եւ 15 օր վերջ անկարելի պիտի ըլլայ առջանալ։ Երկու զեկաւոր օդանաւեր վեց ուժանակներ նետեցին։ Մէկը պայթեցաւ և միւսները ժողովուեցան և մենք զանոնք ուսումնասիրեցինք։ Ուրիշ ոչ մէկ չահեկան լուր ունիմ հաղորդելիք։ Այն Զարայի մէջ գիւղերային չրջակաները կը չարունակուին։ Երէկ, գիւղերը, Արաբները Այն Զարա մտան և հրդեհի տուին երկու մեծ չէնքեր, Այն Զարայի միակ չէնքերը։ Մէկը յարդով լեցուն էր և միւսը Թուրքերուն հիւանդանոցն էր, անոնց Այն Զարան դրաւած միջոցին։ Հրդեհին բոցը նշմարուեցաւ մինչեւ Իրիկուն։ Իտալացիք բլուրի մը եան ապաստանած են։ Չեմ կարծեր որ կարենան չարունակել իրենց յառաջխաղացումը տաքերը սկսելուն պէս։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ՄԷՋ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

«Թան»ի Օփիսյի թղթակիցը կը գրէ.—Պուլկարիան ունեցաւ իր առաջին հանրապետական կուսակցութիւնը, որ կազմուած է մտաւորականներէ, օրագրողներէ և ուսանողներէ։ Կոչ պիտի ուղղուի ամէն կողմ՝, տեղական քոմիթէներ կազմելու համար։ Սակայն հաւանական չէ որ կոչը արձագանք գտնէ։ Պուլկարիա որ տնտեսական կատաբալ թուչքի մը մէջ է և աստիճանաբար ու խիստ երկնկաբեր կերպով ռամկավարական հիանալի բարենորոգումներով կ'ողողէ իր ազգային միպատութիւնը, քիչ տրամադիր է իր արդի կազմին հակառակ գաղափարներ ընդունելու։

ՍԵՒ ԴՈՐԾԱԴՈՒԼԸ ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԷՋ ԱՇԽԱՏՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱԿՍՈՒՄԸ ԿԸ ՇԵՇՏՈՒԻ

Լոնտոնէն կը հեռագրեն «Մանչէսթրի»—Այս իրիկուն, այլազան չրջանակներու մէջ գործաւորներու կողմէ յայտնուած քուէներու թիւն է իբր 42,000։ Այս թիւէն 23,896ը ի նպաստ աշխատութեան վերսկսելուն և 17,500ը դէմ են։ Շահեկան է արձանագրել թէ Կարլէսի երկրին մէջ, ուր բանթողները ամէնէն աւելի անհաղորդելի կը թուին, թուանշանները ներկայ ժամուս աշխատութեան վերսկսելուն նպաստաւոր են, 18,635 ընդդէմ 10,309ի։ Լանքաշիրի մէջ է որ ի յայտ կուգայ ամէնէն աւելի ապստամբական եռանդը։ Այս իրիկուն, կ'իմացնեն մեզ թէ Լանկաշիրի մէջ տրուած 4,893 քուէներուն վրայ՝ 3616ը աշխատութեան վերսկսելուն դէմ են։ Վարիվարիրի մէջ, կարելի է նկատել որ գործաւորներու զրեթէ մեծամասնութիւնը հանք վերադառնալու կողմն են։ Այդ նահանգին մէջ, 10,000էն աւելի գործաւորներ վաղ պիտի վերսկսին աշխատութիւնը։ Բազմաթիւ հանքերու մէջ, նոյն իսկ քուէն աւելորդ նկատուած է։ Մինչեւ չորեքշաբթի քուէարկութեան արդիւնքները պիտի կեդրոնանան գործաւորներու Դաշնակցութեան գործադիր յանձնաժողովին քով, ուր հինգշաբթի առաւօտ քուէհամար պիտի կատարուի։ Դաշնակցութեան քարտուղար Պ. Ադիսն կ'ըսէ թէ՝ եթէ քուէարկութիւնը նպաստաւոր ըլլայ աշխատութեան՝ հինգշաբթի իրիկուն հարիւր հազարաւոր մարդիկ կան հանքերուն մէջ, որովհետեւ՝ լազմաթիւ չրջանակներու մէջ՝ Աւագ ուրբաթ իբր տօն օր չէ նկատուած։»

ԿՈՄՈՒՆԻՀԻՈՅ ՄԸ ՍԻՐԱՑԻՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆԸ

Պուատաբէղթէն կը հեռագրեն «Նոյէս Վիխէր Թակպլաթ»ի թէ Կոմունիհի Քամէրինա Ատարաչի, աչխարհածանօթ գիւանագէտին և նախորդ նախարարին աղջիկը փորձեց անձնասպանութիւն գործել անցեալ հինգշաբթի երեկոյ, ինքզինքը կուրծքէն զարնելով։ Այս անձնասպանութեան չարժառիթը եղած է իր ընտանիքին կողմանէ կոմունիհոյն հունգարացի պարոնի մը հետ ամուսնութեան առաջարկը մերժուիլը։ Կոմունիհին քանիցս ըսած էր որ կեանքին վերջ պիտի տայ, և այս պատճառաւ չարունակաբար մեծ հսկողութեան տակ էր, սակայն և այնպէս յաջողեցաւ պատոյտի մը միջոցին, զինագործի մը խանութը մտնել, ուսկից վեցհարուածեան մը գնեց, և այդ զէնքով փորձեց անձնասպանութիւն գործել։ Այժմ զինքը փոխադրած են հիւանդանոց մը և իր վիճակը մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ։

ԾԵՆԸ ԳԵՐՄԱՆ ԲԱՆԱԿԻՆ ՄԷՋ

«Մանչէսթրի» Պերլինի թղթակիցը հետեւեալը կը հեռագրէ իր Թերթին.— Հիւսարներու 17րդ գունդէն գեր-սպայ մը Պրոնսվիկի պատերազմական ատեանը հարուցաւ ատորդասի մը հետ զէշ վարուած ըլլալուն համար։ Այս սպան ա՛յն աստիճան սաստկութեամբ ապտակած էր և ականջը քաշած որ խեղճը բոլորովին ինքնուիմենէ ելած էր։

— Ես իմ իրաւունքիս մէջ էի, յայտարարեց դատաւորներուն, այս մարդը անհնազանդ էր։ Մնայ որ ես «միջին ապտակ» մը միայն տուի իրեն։

— «Միջին ապտակ», ըսելով ի՞նչ կը հասկնաք, երբ հարցուցին։

— Ապտակ մը, որուն համար չէ գործածուած բազուկին ամբողջ ուժը, պատասխանեց։

Այս բացատրութեան վրայ, ատեանը միայն ... 11 օրուան բանտարկութեան դատապարտեց։

ՏԵՂԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

ԱՐԻՒԵԼԵԱՆ ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆԸ

Օսմ. երկրամաս մը կայ որուն բնակչութիւնը ոսկեհանքերու վրայ մերկանգամ կը դիմաւորէ օդերու խստութիւնները և անօթի կը մեռնի իր արգաւանդ դաշտերուն լայնային տեսքին առջեւ։ այդ երկիրը արեւելեան Անատոլուն է։

Այս երկրին մէջ եթէ մէկը կեանքի հետք մը ցոյց տայ, անպատճառ ի վնաս իր քովի կեանքին է։ Բազուկը, ջանքը հոն ապրեցնելէ աւելի կ'աշխատին մեռցընել։ Այս գժբաղդ երկրամասին զաւակները երեսին ամէնէն արիւնոտ յեղափոխութեան սարսափներով խառնուած հառաչներով քսան տարի է զթութիւն կը հայցեն օսմ. կառավարութենէն։ Ամէն բանէ առաջ այս աւեր երկիրը կազմակերպելու աշխատիլը առաջին պարտքն է այդ կառավարութեան։

Արեւելեան Անատոլուի մէջ գլխաւորաբար երկու ազգ կը բնակի, Քիւրտերն ու Հայերը։։։։ Եթէ դէպի նախապատմակա դարերը և կամ արտաքին ցեղերու և կրօնքներու պատակտիչ յարձակումէն առջի ժամանակները երթանք՝ անպատճառ ծագման նոյնութիւն պիտի գտնուի այս ազգերուն կազմին մէջ։ Բնախօսական նմանութիւններ դեռ յայտնօրէն ցոյց կուտան իսկականին միութիւնը։

Քիւրտերը այսօր Թուրքերէն տարբեր ազգային ոչ է յարում չունին։ Ապագան կը խոստանայ նաև բառնալ անոնց լեզուական տարբերութիւնը։ Եթէ Քիւրտերը այսօր Թուրքերէնով չեն յայտներ իրենց նպատակը՝ յանցանքը ոչ թէ իրենցն է, այլ իր առաջին պարտականութիւնը չորս հարիւր տարիէ ի վեր կատարելու թերացող օսմ. կառավարութեան։ Երբ Քիւրտերը անգամ մը քաղաքակրթուին, այսինքն իրենց քաղաքակրթական պէտքերը երբ զգացուին, պիտի տեսնուի որ Սիւլէյման Շահին վրէժին չուրջ միջին Ասիայէն եկած քաջարիներու թռուներէն ոչ մէկ տարբերութիւն չունին։ Այդ ժամացի և չղուտ ցեղին այսպէսով օսմ. կայսրութեան ընծայելիք ուժը զերազանց կ'ըլլայ։

Մինչ այդ ուժը այսօր՝ մեր լեռներուն հոսուն ջուրերուն անօգուտորէն կորսուող ուժին նման քիչ օգտակար և շատ վնասակար կ'ըլլայ մեր անհոգութեան երեսէն։ Քիւրտերը պէտք է կրթել, պէտք է իրենց զրացիներուն ամանէրէն բռնի առնուած պատառներէն զատ այս մարդոց ապրուստի խմոր պատրաստել։ Այս բաները Քիւրտերն ալ պարագաներու լեզուով աղերսելով կը պահանջեն կառավարութենէն։ —«Աղերսելով» ըսի։ այո, այդ լեռներուն վրայ իւրաքանչիւր աւազակային միջադէպ՝ օղնխոհ ակնարկներու առջեւ խնդրանքի շարժում մը օգնութեան խնդրանքի գործ մըն է։

Զուրանանք որ մենք Քիւրտիսթանի մէջ միշտ տիրող ըլլալէ աւելի բռնատիրող երեւցանք։ Եւ ամէն ընկերական խնդիր ջանացինք զօրագունդերով լուծել փոխանակ վարչական և գիտական պաշտօնեաներով լուծելու։ Այսօր անգամ աղքատութեան և արթնցնելու պարտականութիւնը կատարելու պատրաստ բերանը՝ հրեղէն բերանէ մը ուրիշ բան չէ։ Արեւելեան Անատոլուի ներկայ ցրիւ և աւեր վիճակը ծագած է ընդհանուր կերպով և մասնաւորապէս այս անհոգութենէն և զեղծումներէն։ Այժմ իրենց տկար դրացիներուն հանդէպ զսպիմ եղող Քիւրտերը՝ կառավարութեան անփութութեան առջեւ ճչմարիտ մազումներ են։ Բ. Դուռը՝ Պէրլինի համաժողովէն մինչեւ վերջին երեսի. ժողովին ցրուելու պահը քանիցս յանձն առած բարեկամութիւնը պէտք է անվարան և առանց յետաձգման գործադրէ։

Գալով Հայերուն։

Արեւելեան ազգերուն ամէնէն մտածին և ամէնէն աշխատասէրը եղող այս ազգը օսմ. կայսրութիւնը կազմող տարբերուն առաջին կարգին մէջ ճչմարտիւ կեցցնելու է։ Եթէ կ'ուզենք որ մեր արեւելեան սահմանը դուրսէն նետուելիք վտանգի նետերուն դէմ առաջին նշանակէտը ըլլալիք կուրծքերը հայրենիքի անձկութենէն զատ ուրիշ զգացումով մը բաբախող սիրտերու պաշտպան չըլլան, պէտք է անմիջապէս և ամէն բանէ առաջ կատարենք Հայոց վիճակին բարեւաւումը և ապագային ապահովութեան համար ինչ որ կարելի և նոյն իսկ պէտք է կատարել։

Հայերը իրենց ցեղային պահպանութեան համար կարօտ են միւս օսմանցիներուն և միւս օսմանցիներն ալ ազգային պաշտպանութեան համար փոխադարձաբար և յաւէտ կարօտ են Հայոց։ Հոն։։։ արեւելեան Անատոլուի ամէն իմաստովը անեղէր, անտիրական և անբնակ անկիւններու մէջ փլիլիք օճախի մը փլուզման ցնցումը՝ բաւական է ցնցելու օսմ. երկիրը ծայրէ ծայր։

Հոն ամէն ինչ անտեսուած է։ Ոչ ընկերական և ոչ պատերազմական պէտքերը գոհացնող պէտքեր, ոչ աչխատանքի կեանքը ձորերուն յորդումներէն պահպանող կամուրջներ, ոչ անգութ հիւանդութեանց անտոնք յարձակումները կասեցնող բուժիչ միջոցներ, ոչ մէկ բան այսօր զոյութեան նշան մը ցոյց չի կրնար տալ այդ երկրին մէջ որուն զօրութեամբ տէր եղած հարստութեան և արգասաբերութեան դամբանախօսը իր իրապէս տէր եղած թշուառութիւնն ու փորձանքն են։ Արգաւանդ ու առատ տարիներու բերքերը, սովի ու սղութեան ժամանակներուն մէջ կեանքերը ընկնչելու դատապարտուած են։

Մանաւանդ խովութիւններէն ետք, իրենց հոս հոն ցրուած հայրենակիցներուն հողերը կը պահանջին Հայերը։ Ո՛ւր տեղուանքը և որչափ բռնատիրուած հող զբաղնուիլը՝ տեղերով և մանրամասնութիւններով որոշել գժուար և գուցէ անկարելի է։ Եւ նոյն իսկ կան կարգ մը պղտմներ որոնք եթէ իսկապէս արդար ալ ըլլալ են թաղրուի, օրէնքով կարելի չէ պաշտպանել։

Այսուհանդերձ, կառավարութիւնը չի՞ կրնար ամէն անպատեհութիւն ջնջող և ամէն պահանջ բովանդակող կարգադրութեան եղանակ մը գտնել։։։

Մեր հաւատքով, կառավարութիւնը Հայոց զրացի Քիւրտերուն տիրացած հողերուն սեփականութեան իրաւունքին առանց միջամտելու, կրնայ հայ աչխատող բազուկներուն ջանքի ու զրաղման ասպարէզ գտնել։ Հոն այնքան անտէր կամ անգործածելի ու լքուած հողեր կան որ կրնան գոհացնել ամէն արդար պահանջ։ Եւ ասոնց բաժանման գործով վիճելի հողերու գաղերը բաւուք կերպով լուծելը ենթադրուածին և պնդուածին չափ զըժուար ալ չէ։ Մանաւանդ չեմ կարծեր որ այն մեծ Քիւրտիսթանին մէջ գոյութիւն ունենայ մարդ մը որ օրէնքէն զատ բողոքի զէնքով մը դէմ ելլէ կառավարութեան թէ այս և թէ ուրիշ խնդիրներու մէջ ձգտումին ու գործադրութեանց։

Հողերուն՝ արժանաւորներուն բաժնուելու պահուն՝ ուշադրութեան առնուելիք և միեւնոյն ժամանակ կատարուելիք գործերէն մէկն ալ պարզ ճամբաներու և երկաթուղիներու օր առաջ չինութիւնն է։ Հանրօգուտ չինութեան նախարար ճավիտ պէյ ութը ամիս առաջ անձամբ պատեցաւ այդ երկրամասը։ իր տեսածները այժմ իր գտնուած բարձր չրջանակին մէջ լալը - այո ըսել չէ այլ լալ — կրկին պարտքն է այս հարցասէր քաղաքացիին։

Սա ալ ըսենք թէ արեւելեան Անատոլուի բարենորոգման մասին որոշումներու գործադրութեան մէջ ունենալիք յապաղման վայրկեան մը՝ անհոգութեան դարու մը չափ վտանգալից է։ Որովհետեւ՝ այն պարտականութիւնները որոնց մէջ թերացում կը կատարուին՝ ամէնէն անգութ թշնամիներէն աւելի վրէժխնդիր և աւելի անողոք կ'ըլլան։

(«Հայ») ՍԻՒԼԷՅՄԱՆ ՆԱԶԻՖ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՔԻՒՐՏԻՍԹԱՆԻ ՀԱՅԵՐԸ

Պաղատատէն կը գրեն «Օսմանիչէր Լոյտի»։— Առաջին անգամ չէ որ Քիւրտ վաչկատուն ցեղերէն՝ Ճաֆերու վրայ կ'խօսիմ։ Քիւրտիսթանի ամէնէն կարեւոր ցեղն է այս։ Այդ ցեղը կը հաչուէ 12,000 ընտանիքներ որոնք միայն կ'զբաղին ոչխարներու անասնաբուծութիւնով։ Այդ ցեղը աչունը, ձմեռը և գարնան մէկ մասը կ'անցընէ Սիւլէյմանիէի, Սալահիէի և Կիւլ-Աժպարի, Թուրքաւպարսկական սահմանագըլուխին երկայնքն զանուող մասերուն վրայ։ Ամէն ամիս՝ աւելի հեռուն կ'երթայ փնտռել զովութիւնը և արօտատեղին մինչեւ Սինայի և երբեմն Կիրմանչահի և Համատանի չրջանները, Պարսկաստանի մէջ։ Թուրքիա, մանաւանդ Ապտիլ Համիտի տիրապետութեան օրով՝ չատ նպաստաւորած է այդ ցեղը։ Նախկին Սուլթանը այնքան կը համակրէր անոր որ, ամէն ակնածանք կ'ընէր անոր պետին Մահմուտ փաչայի։ Անոր խնայելու համար՝ իր իշխանութիւնը ձեռնէն անտուելու մտահոգութիւնը իր քովէն հեռացուց զրեթէ բոլոր եղբայրները, անուանելով առաջինը՝ Օսման փաչան՝ Կիւլ-Աժպարի դաւառակին գայմակամ, երկրորդը՝ Մոհամէտ Ալի պէյ՝ Սալահիէի և յետոյ Արտէպիլի գայմակամ։ Երեք ամիս առաջ պաչտօնակից եղաւ։ Այդ ցեղը միչտ նկատուած է իբր օգնական մեծ ուժ մը Պարսկաստանի դէմ։ Այս տեսակէտով անժխտելիօրէն մեծ օգտակարութիւն ունի, միայն թէ պէտք է որ վաչկատուն կեանքը թողու և հաստատուն ընակութիւն ունենայ։ Որովհետեւ, ցորչափ վաչկատուն մնայ, ակնածանք պիտի ունենայ Պարսկաստանի համար, ուր ամէն տարի բազմաթիւ ամիսներ կ'անցընէ և ուր պարտաւորուած է միւս վաչկատուն ցեղերուն հետ բարեկամական յարաբերութիւններ հաստատել։ Հետեւաբար կը տեսնուի որ Թուրքիա չի կրնար մեծ օգտակարութիւններ սպասել այդ կողմէն։ Ասիկա հասկցուեցաւ Պաղտատի իշխանութեանց կողմէ և որոշուեցաւ այս վերջերս՝ Մուսուլի մէջ կազմել յանձնաժողով մը, խորհրդակցելու համար, ձեռք առնուելիք միջոցներուն վրայ, այդ ցեղը պարտաւորելու համար նուազ կեանք մը վարելու։ Նոյնիսկ հրաւիրուեցաւ անոր պետը Մահմուտ փաչան Մուսուլ գալ այդ խորհրդակցութեանց մասնակցելու համար։ Մահմուտ փաչա պատասխանեց այդ կոչին և խորհրդակցութիւնները չարունակուեցան ժամանակ մը։ Փաչան նոյն իսկ Բ. Դռնէն խնդրեց որ իր ցեղին իրաւունք տրուի երեսփոխան մը ընտրելու համար։ Օրին մէկը իմացանք որ Մահմուտ փաչա Մուսուլը թողած է և Քէլիի ճամբով Պաղտատ իջած։ Ուրեմն օրկայ որ հոս է և ոչ ոք ճշդիւ գիտէ այդ տեղափոխութեան պատճառները Մուսուլի թերթերը չի պիտի ուզանան մեզի բացատրելու այս տեսակ մը փախուստը։ Կ'երեւայ թէ փաչան թախանձանօք խնդրած է երեսփոխան մը ընտրելու իրաւունքը, պազպէտ իր որդին իբր երեսփոխան ընտրելու համար։ Դժբախտաբար՝ նոր բէժիմի տակ՝ գործերը այդքան դիւրաւ ալ չեն կատարուիր, օրէնքը կայ, որ անուղղակի միջոցներ չընդունիր։ Օսմանեան կառավարութիւնը ուրիշ բան չէր ուզեր բայց եթէ գոհացնել փաչան բայց պայման մը դրաւ որ չատ անհաճոյ թուեցաւ փաչային։ Պատասխանուեցաւ թէ չատ օրինաւոր իրաւունք մըն էր որ կը պահանջէր, բայց եթէ ցեղը կ'ուզէր ունենալ այդ իրաւունքը, պէտք էր արձանագրուիլ քաղաքացիական ցանկերուն վրայ և ենթարկուիլ մարդահամարի գործողութեանց։ Անշուշտ, փաչան չի կրնար համոզել այդ ցեղը մարդահամարի օգտակարութեան մասին, մարդահամար որ ծայրայեղօրէն անհաճոյ է թափառաշրջիկ ցեղերուն, որոնք գիտեն թէ մարդահամարին հետեւանքն է զինուորական ծառայութիւնը, տուրքերու վճարումը և դեռ չատ մը բաներ։ Սակայն, այն պայմանները զոր փաչան բանաձեւած է Ճաֆերու հաստատման խնդիրը ուսումնասիրելու պաչտօնեցող յանձնաժողովին առջեւ՝ իր խանդաղատանքին և իրեններուն համար ունեցած հոգածութեան չափը կ'ապացուցանեն։ Փաչան առաջարկած է հետեւեալը. կառավարութիւնը պարտի բաչխել իր և իր ընտանիքին անդամներուն, պէյերուն մինչև կիւլ-Աժպարի գաւառակին մէջ գտնուած Սալահիէի և Սանկի հողերը և գետերը։ Ցետոյ, ինքը և իր մարդիկը զիւղաքաղաքներ պիտի չենեն և փոքր առ փոքր պիտի հրաւիրեն ցեղին պատկանող անհատները գալ հաստատուիլ այդ հողերուն վրայ, հոն զիւղաքաղաքներ չինելու և դաշտեր մշակելու։ Այս ամէնը փաչային և իր մարդոց հաչուոյն, բնականաբար։ Ցետոյ կը պահանջէր որ կառավարութիւնը իրեն չնորհէր քանի մը հազար օսմ. ոսկի, որպէսզի զանոնք բաչխէր այն հնազանդ անձերուն որոնք պիտի փափաքին պատասխանել իր կոչին և գալ հաստատուիլ իր ապագայ զիւղաքաղաքներուն մէջ։ Իբր վերջին և գլխաւոր պայման՝ կառավարութենէն կը խնդրէր որ գաղտնապահ ըլլայ բոլոր այս միջոցներուն նկատմամբ։ Հին բէժիմին տակ չի պիտի վարանէին վարկեան մը, և կուրօրէն պիտի ընդունէին այդ պայմանները։ Այսօր բարեբախտաբար աւելի մտէն կը քննեն խնդիրը։ Կը յուսանք որ այդ պայմաններուն ամէնքն ալ պիտի մերժուին և պիտի չնան այլապէս կարգադրել Ճաֆերու հաստատման խնդիրը։ Ներում ինձի երկու խօսք ևս ըսել վերջացնելէ առաջ։ Շատ անգամներ բան եմ այս Թերթին մէջ և կը կրկնեմ թէ՝ բացարձակապէս անհրաժեշտ է որ մեր կառավարութիւնը ուղղակի չփման մէջ մտնէ ցեղին մարդոց հետ և իբր միջնորդ չի գործածէ չէիները, աղաները, պէյերը և փաչանները որոնք ուրիշ փափաք չունին բայց եթէ խաբել թէ՝ կառավարութիւնը և թէ՝ ցեղը։ Այդ պակերը միչտ կ'ուզեն տէր մնալ և պահպանել ժողովուրդը, որուն արիւնը կը ծծեն և որուն զայրոյթը կը դարձնեն կառավարութեան վրայ։ Հարիւրաւորներով ունինք այդ կարգի ցեղապետներէն որոնք ահագին գումարներ կը գանձեն ցեղերէն, տուրք անուան տակ։ Անոնք կը գրպանեն այդ գումարները կառավարութեան վճարելով միայն կամ 5 կամ 10 առ 100։ Անխուսափելիօրէն, կառավարութիւնը չիգանձելով ամբողջ տուրքը՝ իր տուժարներուն վրայ կ'արձանագրէ հետզհետէ իրարու վրայ լարդուող յետնեալ տուրքերը, և այն օրը ուր որոշէ պահանջել այդ տուրքերը՝ պետերը կ'ըսեն թէ չեն կրնար պատասխանատու բռնուիլ, և զանիկա կը հարարիրեն զինուորական արշաւ-փուռ մը կազմակերպել, պատժելու համար վճարել մերժող ցեղը։ Միւս կողմէն՝ պետերը կը ջանան հաստատել ցեղին թէ՝ «կառավարութիւնը անտանելի կը դառնայ» քանի որ չատ տարիներ առաջուան տուրքեր կը պահանջէ դեռ։ Անշուշտ կ'ըսեն, պաչտօնեաները զողցած են այդ գումարները, մեզի եղածը անիրաւութիւն մըն է, պարտաւոր ենք ինքզինքնիս պաչտպանել եւ անաւասիկ ապտամբութիւն է որ կը պայթի և ամէն մարդ կը պատրաստուի պատչաճ ընդունելութիւնը ընել արշաւախումբին։ Ամիսներ յառաջ կուգան ցեղերուն և զրքերուն մէջեւ բոլոր այն պատերազմները որոնք կը սխրեցնեն թէ՝ կառավարութիւնը և թէ ժողովուրդը։ Թող իշխանութիւնները ուղղակի ժողովուրդին հարցնեն թէ՝ առանց պետերուն միջամտութեան քանի՞ անգամ այդ յետնեալ տուրքերը վճարած է։ Կ'երաչխաւորեմ թէ ոչ իսկ երկու անգամ։ Եթէ լրջօրէն փափաք կայ ճաֆերու ցեղը նստուկ կեանքի վարժեցնել՝ թող հրաւիրեն ուղղակի զանոնք նստուկ կեանք մը վարելու և պիտի տեսնէք թէ պիտի յաջողին։ Ուստի Մահմուտ փաչա սկսաւ մտահոգ ըլլալ երկու տարի առաջ, երբոր հաչաքիչ մը զրկուեցաւ ուղղակի կերպով գանձելու համար տուրքերը։ Անաւասիկ երկու տարի կայ որ այս ցեղը զրեթէ 20,000 օսմ. ոսկի կը վճարէ կառավարութեան։ Ժամանակաւ ամէն տարի՝ անուանուն միեւնոյն գումարը կը վճարէր իր պետին և կառավարութիւնը այդ գումարին դէմ ոչ իսկ քաներորդ մասը կ'ստանար։ Ասոնք չատ ծանր և կարեւոր հարցեր են, որոնք պարտին մեր իշխանութեանց ուչադրութիւնը հրաւիրել եթէ իրականապէս կը փափաքին խաղաղութիւն հաստատել երկրին մէջ։ Պէտք է վերջ մը դնել այդ բռնակալութեանը դէմ ցեղապետներուն, որոնք ուրիշ հոգ չունին բայց եթէ հարստանալ և ազգեցութիւն չանիլ ի վնաս կառավարութեան և ժողովուրդին։»

ՆԵՂՈՒԻՆՆԵՐԷՆ ԱՆՑՔԸ.— «Տէպա» լրագիրը այս վերնագրին տակ կը հրատարակէ հետեւեալ յօդուածը.— «Իտալացիներուն կը վերագրուի Տարտանէլէն բռնի անցնելու դիտաւորութիւնը։ Այս գործողութիւնը եղականօրէն անխոհեմ կը թուի։ Զնդ կրնար ապահովել թէ այդ բանը անգործադրելի է, որովհետեւ ներելի է միչտ յուսալ՝ յարձակման ուժգնութենէն յանկարծակիի եկած հակառակորդներէ՝ իրենց գործողութեան միջոցներուն գործադրութեան մէջ թուլացում մը։ Բայց Տարտանէլի նեղուցը կը ներկայացնէ մարտկոցներով պակուած լեռներու մէջ պարփակուած երկար անցք մը։ Երեսունեւհինգ հազար ծովային մնոն երկարութեան մը վրայ՝ յարձակող նաւատորմիղի մը ճամբան բերդերու կրակին տակ կը գտնուի։ Անցքին լայնութիւնը կը վերածուի մերթ երկու կամ երեք հազար մէթրի։ Թնդանօթները նոր են։ Անոնց գտնուած տեղին բարձրութիւնը զիրենք կը պաչտպանէ պատերազմական նաւերու կրակին դէմ։ անոնք խմբուած են բլուրներու գագաթը որոնք 80էն 125 մէթր բարձր են։ Վերջապէս եթէ հարկ է հաւատալ Թրքական աղբիւրէ տեղեկութեանց, թորփիլներու երեք գիծեր կը կտրեն նեղուցը։ Ամենէն նուազ բախտաւոր եղանակը՝ բանի անցնելու նեղուցէն՝ պաչտպանութեան գիծերուն ետեւէն դառնալն է եւրոպական եզերքին վրայ ցամաք ելլելով, Կէլիպոլիի մօտ։ Չի թուիր թէ նաւատորմիղի մը հանած զօրքերը կարենան բաւել այսպիսի գործի մը։ Կէլիպոլուի եռակ՝ կը տարածուն ամուր կերպով սպառազինուած գիծեր, Պողլուրի գիծերը։ Զայն կազմող բերդերէն մին ամենէն արտաքինը Նաբոլէօն բերդն է։ Այս կէսը մեր (Ֆրանսական) զօրքերուն կողմէ զորձածուած է՝ իբր մթերանոց՝ Խրիմու պատերազմին ատեն։ Պաչտպանութեան համար չատ յարմար է։ Նոյնիսկ ընդունելով որ պատերազմական գործիները լաւ վիճակի մէջ չըլլան՝ դաչտի զօրքերը պիտի բաւէին դիմադրելու համար հոգային առման դէմ և հաւանօրէն ամէն ինչ պահպանելու համար նեղուցին հրամայող մարտկոցները։ Կ'ըսուի թէ այժմէն իսկ քսան հազար զօրքերը համախմբուած են Կէլիպոլուի չուրջը։ «Ասկէց զատ՝ նեղուցներէն անցքը՝ յանդուգն գործողութեան մը յետոյ՝ պատերազմը աւարտելու բնութիւնը ունի։ Կարելի է հարցնել։ Ամէն բան չի լմնար Մարմարայի մէջ մտնելով, պէտք է վճռական հարուած մը տալ, թերեւս պարենաւորուիլ և ի հարկին դուրս ելնել։ Անաւասիկ խնդիրներ, զորս արդարաժեչտ է լուծել, անցքին խնդիրը լուծելէ յետոյ։ Երբ խորհուի թէ նեղուցէն անցքին իսկ խոչոր վտանգներով լի է, իրաւունք ունինք ենթադրելու թէ իտալական կառավարութիւնը չի պիտի ուզէր մտնել նեղուցը մարդոց հետ և իբր միջնորդ չի գործածէ չէիները, աղաները, պէյերը և փաչանները որոնք ուրիշ փափաք չունին բայց եթէ խաբել թէ՝ կառավարութիւնը և թէ՝ ցեղը։ Այդ պակերը միչտ կ'ուզեն տէր մնալ և պահպանել ժողովուրդը, որուն արիւնը կը ծծեն և որուն զայրոյթը կը դարձնեն կառավարութեան վրայ։ Հարիւրաւորներով ունինք այդ կարգի ցեղապետներէն որոնք ահագին գումարներ կը գանձեն ցեղերէն, տուրք անուան տակ։ Անոնք կը գրպանեն այդ գումարները կառավարութեան վճարելով միայն կամ 5 կամ 10 առ 100։ Անխուսափելիօրէն, կառավարութիւնը չիգանձելով ամբողջ տուրքը՝ իր տուժարներուն վրայ կ'արձանագրէ հետզհետէ իրարու վրայ լարդուող յետնեալ տուրքերը, և այն օրը ուր որոշէ պահանջել այդ տուրքերը՝ պետերը կ'ըսեն թէ չեն կրնար պատասխանատու բռնուիլ, և զանիկա կը հարարիրեն զինուորական արշաւ-փուռ մը կազմակեր

կուելու համար։ Արիաբար խոստովանեցաւ որ արտասանած էր իրեն վերագրուած ճառը և պաշտպանեց քննադատութեան իրաւունքը և բանծները ապացուցուց իրողութիւններ յիշելով։ Այս հարցաքննութիւնէն յետոյ՝ աւելի չահեկան դատեց եգիպտոսը թողուլ, որովհետեւ ապահով էր թէ ոչ մէկ վճռաբեկ ատեանի խորհրդական քաշուութիւնը չպիտի ունենար դիմադրելու ազնուական Լորտին հրամաններուն։ Ուրիշն հետեւեալ օրը Մարտ 22ին մեկնեցաւ։

«Երկի՝ դատարանը հարցաքննեց «Ալ-Ամմ» և «Ալ-Լիվա» աղգայնական թերթերուն անօրէնները, որոնք արտատպած են խնդրոյ առարկայ եղող ճառը։ Կը կարծուի որ եղեռնագատ ատեանին առջև պիտի ելլեն յառաջիկայ Ապրիլ 6ին։ Հոս պիտի պատմեմ մանրամէջ մը որ կ'ապացուցանէ թէ որ աստիճան անիշխանութեան մէջ ինկած է եգիպտական կառավարութիւնը։ Անցած երկուշաբթի՝ այդ օրը գումարուած Ազգային ընդհանուր ժողովին նրբանցքներուն մէջ՝ երեսփոխան մը կը հարցնէ Վարչապետին թէ՝ ճշմարի՞տ էր որ Ֆէրիտ պէյ հետապնդուած էր անցած ուրբաթի ճառին համար։ Վարչապետը ասնոր պատասխանեց դիմել Ներնոյա նախարարին, Սաատ Զաղլուլ փաշային։ Այս վերջինը յայտնեց թէ՝ Ֆէրիտ պէյ դատի կանչուեցաւ, առանց ինք տեղեկութիւն ունենալու։ Այս միջադէպը կ'ապացուցանէ թէ՝ ընդհանուր դատախազը հետապնդելու հրաման ստացաւ Վարչապետէն կամ Անգլիական դեսպանատունէն առանց իր ուղղակի պատին միջնորդութեան։ Ամէն մէկ նոութիւն աւելորդ է։

** Գահիրէէն «Օսմ. Լոյս»ի հասած հեռագիր մը կը հաղորդէ թէ Դատական նախարար Սաատ Զաղլիլ հրաժարական տուած է։ Գործերը կը վարէ Հիւսէյն Բիւշտի պէյ։ Նախկին նախարարը կատաղի բարեկամ մըն էր Անգլիոյ։

** Լոնտոնէն կը հեռագրեն 2 Ապրիլ թուականաւ «Օսմանիչէր Լոյս»ի։— «Անգլիատեաց ճառը Ֆէրիտ պէյի, որ Եգիպտական ազգայնական կուսակցութիւնը կը վարէ Մուսթաֆա Քամէլ պէյի մահէն ի վեր, կասկածներ յարոյց և ենթադրել կուտայ թէ խնդիրը դաւադրութեան մը վրայ է։ Բոլոր ազգայնական պետերը հարցաքննուեցան և բազմաթիւ վաստակաւորներ կնքուեցան։ Ֆէրիտ պէյ մեկնեցաւ Եւրոպա ուղեւորութիւն մը կատարելու համար և խոստացաւ՝ Եգիպտական կառավարութեան թէ պատրաստ է ի հարկին՝ արդարութեան տրամադրութեան տակ դնել ինքզինքը։»

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.— Ցունական թերթերը երէկ հրատարակած էին յոյն սահմանադրական ակումբին մէկ յայտարարութիւնը որով կը հրաւիրուին յոյն ընտրողները արժանաւորապէս կատարել իրենց պարտականութիւնը և քուէարկել որոշեալ օրերուն ի նպաստ Իթիլաֆ Հէնչակի։

** Պրուսայէն «Իգթիհատ»ի ուղղուած նամակ մը կը հաղորդէ թէ Իթթիհատականները Իթիլաֆականներու յաղողութիւնը կանխատեսելով իբր ընտրող արձանագրել տուած են մարդիկ որոնք բնաբական իրաւունքէ զուրկ են, նոյն իսկ տղաքներ արձանագրած են։ Այսպէս, Աթրանսսի գաւառակը որ առջի ընտրութեանց մէջ 22 Բ. կարգի ընտրող ունեցած էր, այս անգամ ունեցած է 63 ընտրող, մինչդեռ Մէխալբէճ որ շատ աւելի բնակիչ ունի միայն 23 ընտրող։

ՍԱՄՈՍԻ ՀԱՆԳՈՒՑԵԱԼ իշխանին մարմինը, ընտանիքին փափաքին համաձայն, այս շաբթու Պոլիս պիտի փոխադրուի և պիտի ամփոփուի Եէնի գիւղի Բանայիա եկեղեցիին մէջ։

** Դոքսիի տան հրկիզման առթիւ կատարուած քննութիւններէն երեւան եկաւ թէ պահապանը Սթրաթի որ Սաղզղի մէն է, շատ մը արժէքաւոր առարկաներ գողցած էր տունէն, և տեղեկանալով որ այրի տիկին Գօքասի հոն պիտի գայ բնակիլու, որով մէջտեղ պիտի ելլէ գողոնը, հրդեհի տուած էր տունը։ Սթրաթի ձերբակալուած է։

ՌՈՒՍԻՈՅ ՆՈՐ ԴԵՍՊԱՆ Մ. ՝ը կիրս Ապրիլ 14 (Ն. Տ.)ին պիտի գայ Պոլիս, իր տիկնոջ և զաւակներուն հետ։ Առջի օր Լիվատիա գտնուած պիտի ըլլայ, Զարին հետ տեսնուելու համար Պոլիս գալէն առաջ։ Դեսպանատան «Բոլքիս» պահանակը Ապրիլ 12ին Բէյօղէնէճ պիտի մեկնի, առնելու համար նոր դեսպանը։

ԹՈՒՐԲԻՆ ԵՒ ԳԱՐԱՍԱՂ.— Զօնկուլտաքի, Ինէպոլուի մէջ և ուրիշ տեղեր մէկ քանի Սեւ Լեռնցիներու զինուորագրութեան առթիւ երկու երկիրներու միջև խնդիր ծագած է, Պոլսոյ Ռուս ընդհ. հիւպատոսութեան կողմէ, — որ առժամաբար Դարատաղի գործերը կը վարէ,— այս մասին պիտում կատարուած ըլլալով Բ. Դրան մօտ որ քննութիւն բացած է։

ՀԵՐԲՈՒՄ.— Թալէաթ պէյ հերքած է «Բրօօտոս»ի խմբագրին թերթերու այն լուրը թէ պաշարման վիճակը պիտի վերնայ գահակալութեան տարեդարձին օրը։

ԳԱՐԱՍԱՂԻ նախկին ներքին գործոց նախարար Իվանօվիչ, որու մասին երէկ գրած էինք ընդարձակ կերպով, իր ընկերներով Պոլիս եկած էր Սելանիկէն։ Այս առթիւ ոստիկանապետ Էտիպ պէյ, առջի օր Թալէաթ պէյի հետ մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունեցաւ։

ԳԱՀԱԺԱՌԱՆԳԻՆ ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.— Գահիրէի «Էլ Մուէյեթ» թերթը կը գրէ.— Կ. Պոլսէն Գահիրէ հասնող յարգելի անձնաւորութիւն մը կը տեղեկացնէ մեզի թէ՝ աւստրիական դեսպանը վերջին օրերս տեսակցութիւն մը ունեցած է զահաժառանգին հետ Իտալեւթուրք պատերազմին մասին, որու առթիւ հետեւեալ կերպով արտայայտուած է զահաժառանգը.— «Իրերու Ներկայ վիճակը օսմանցիներուն ի նպաստ կը շարունակէ։ Նկատի ունենալով որ օսմանեան ուժերը աչքառու յաղթութիւններ կը տանին Իտալացիներուն դէմ, դժուար է մեզի հաշտութեան խօսք ընել։ [Մասնաւորապէս, օսմ. կառավարութիւնը երբե՛ք չի կրնար հանդուրժել Տրիպոլիսը Իտալիոյ յանձնուելու գաղափարը՝ քանի որ Իտալիան իր այնքան պատրաստութիւններով ու միջոցներով անկարող կ'ըլլայ մեզի դէմ դնելու։ Այս պայմաններուն տակ ո՛չ մէկ ատեն մեր իրաւունքը ուրիշին չենք կրնար յանձնել։

«Դալով խնդրոյն բարոյական կողմին, բան կրնական պարտադրութեան Սուլթանը ստիպուած է իր հպատակներուն և առ հասարակ բոլոր իսլամներուն իրաւունքները պաշտպանել։ Միանգամայն, լոկ իսլամներէ բնակուած հողամաս մը օտար երկրի մը յանձնուելու բնա՛ւ չի յաժարիր խալիֆայական սկզբունքը։ Արդ, այս տեսակ հիմքերու վրայ չէ՛ որ ուրեմն տեղի պիտի ունենայ հաշտութիւնը։»

Աւստրիական դեսպանը հաստատած է զահաժառանգին այս խօսքերը։ «Էլ-Մուէյյէտ» խորհրդածութեան առարկայ ընելով այս յայտարարութիւնը զայն իսլամական և օսմանցիական զգացմանց համապատասխան կը գտնէ, աւելցնելով թէ՝ պատերազմը օսմանցիներուն յաղթութիւնով պիտի վերջանայ։

ՃԱՎԻՏ ՊԷՅԻ ՄԵԿՆՈՒՄԸ.— Հանրօգուտ չինութեանց նախարար Ճավիտ պէյ այսօր Սելանիկ պիտի մեկնի, ներկայ գտնուելու համար տեղւոյն նորահաստատ կեդրոնական կայարանին հիմնարկութեան հանդէսներուն։ Սելանիկի ամէնէն կարեւոր մէկ պահանջը գոհացնող այս կայարանը՝ երեք ընկերութիւններու գործակցութեամբ և 3 միլիոն ֆրանքով մէջտեղ կը բերուի։

Մ. ԶԱՐԻՐՕՖ.— «Թահիրոմոս» կը գրէ թէ՝ Պոլսոյ նախորդ ռուսական դեսպան Մ. Զարիբօֆ Զարին քով կարեւոր պաշտօնի մը պիտի կոչուի։ Ցիշեալը Պոլսէն ուղղակի Զարին քով՝ Լիվատիա գացած է։ Զարիբօֆի բարեկամներն ու հաւատակորդները՝ Զարին վրայ ազդելու մտքով բուռն մրցումի մը մէջ են այս պահուս։

ՔՕՋՄԻՏԻ ԷՖ.— Կ. Պոլսոյ նախորդ երեսփոխան Քօզմիտի էֆ.ի բանտարկութիւնը բաւական նկատուելով, Նախարարաց Խորհուրդը որոշեց ներման արժանացնել զայն։

ԳԱՐԶԱԿՈՒՄ ՕՍՄ. ԱՇՏԱՐԱԿԻ ՄԸ ՎՐԱՅ.— Բէսսարէնտիկն կը գրեն Ֆիլիպէի «Պալքան» թերթին.— Զրոյց չըրջեցաւ թէ Փէսթինչի պուլկարական և Թաշ-Թէփէի օսմանեան աշտարակներուն միջև ընդհարում մը պատահեր է։ Մերառած տեղեկութիւններէն կ'իմանանք որ՝ Թաշ-Թէփէի աշտարակին վրայ արձակուած տնտամիթ մը չորս օսմ. զինուորներ վիրաւորեր է։

ԱՆԳԻԼՈՅ ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ԱՄՈԼԸ ԵՒ ԹԷՎՖԻՔ ՓԱՇԱ.— Անգլիոյ թագաւորն ու թագուհին Լոնտոնի սամ դեսպան Թէվֆիք փաշան՝ պալատ, կէսօրուան ճաշի մը հրաւիրելով մեծ պատիներ և մեծարանքներ ըրեր են և դեսպանը խորին շնորհակալութիւն յայտնած է իրեն ընծայուած համակրութեանց համար։

ԿՐԵՏԱԿԱՆ ՀԱՐՑ.— Կրէտէէն հասած վերջին տեղեկութեանց նայելով՝ բնաւ զոհացուցիչ չէ կղզիին կացութիւնը։ Թէև ո՛չ կրետական երեսի հերու Աթէնք անցնելուն մասին, և ոչ ալ յեղափոխական կառավարութեան Աթէնքի փօսթ-հեռագրական օրէնքները կրետէի մէջ գործադրելուն նկատմամբ ստոյգ տեղեկութիւններ չեն հասած, սակայն և այնպէս կղզիին կացութիւնը տագնապալի է։ Պաշտօնական շրջանակներու մէջ կը հաստատեն թէ՝ կղզիին կարգը վերահաստատելու և յեղափոխական կառավարութեան գործունէութեան սահման մը դնելու համար պաշտպան պետութիւնները զինուորական միջոցներու պիտի դիմեն։

** «Մոնիթէօր»ի հասած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Վիէննայի քաղաքական շրջանակներուն մէջ շրջած զրոյցի մը համաձայն՝ անմիջապէս որ հաշտութիւն կնքուի՝ կրէտէի հարցը վերջնականապէս պիտի լուծուի։

«ՇՕՎԻՆԻՄԹ», ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՆԱՒԸ.— Սուտաի ծոցին մէջ գտնուող ռուսական «Շօվինիսթ» պատերազմական նաւը նորոգելու համար Օտէսա դրկել հարկ ըլլալով, ռուսական կառավարութիւնը Բ. Դռանէն խնդրեց որ անոր Տարտանելէ անցքը թոյլատրէ։ Օսմ. կառավարութիւնը հաւանեցաւ այդ խնդրանքին։

ՊԱՆՏԵՐՄԱՅԻ երկաթուղիի բանուորները 350 հոգի գործադուլ հռչակեցին օրավարձի յաւելում պահանջելով։ Բան թողնելու թիւը հետզհետէ կ'ածի։

ՈՒԺԱՆԱԿՆԵՐՆ ՈՒ ՏԻՆԱՄԻԹՆԵՐԸ.— «Լիպերթէ» հետեւեալ կերպով կը պատմէ առջի օր կատարուած ձերբակալութիւնը, որու մասին գրած էինք երէկ։— Նաւանգիստի ոստիկանութիւնը երէկ դրաւում մը կատարեց, ինչ որ ապացոյց մըն է իր լաւ կազմակերպութեան և ճարտարութեան։ Ոստիկանութիւնը յաջողեցաւ գտնել ու գրաւել պայթուցիկներու առաքում մը, որ, ըստ ամենայն հաւանականութեան, յատկացուած էր Պոլսոյ և պիտի ծառայէր գուցէ անխոստովանելի նպատակներու։

«Ճոն Մաք Տօվալ» շոգենաւային ընկերութեան «Իսմէն» շոգենաւով երէկ մայրաքաղաքս հասած երկու անձեր մանկոյկ իջեցուցած էին շատ մը ծրարներ պայթուցիկներու և կ'ուղղուէին դէպի Պոլսոյ կողմը։ Բայց այն պահուն, երբ մօտեցան Սիրքէճիի կողմը խարսխած աւստրիական «Թիրոլ» շոգենաւին, նաւանգիստի ոստիկանութեան մակոյկ մը որուն մէջ բազմաթիւ ոստիկաններ կային, ազդարարեցին իրենց կանգ առնելու եւ կատարուած խուզարկութիւն մը երեւան հանեց ինը ուժանակ և տինամիթի երկու խոշոր ծրար։ Մակոյկին մէջ գտնուող երկու անձերը իսկոյն ձերբակալուեցան։ Մէկը կը կոչուի Սիմոն, Իվանի որդի, Պուլկար, և միւսը Դիրգոր, Նոյնպէս Պուլկարահպատակ։ Այս վերջինը վեց անցագիր ունէր, այնպէս որ չդիտցուեցաւ թէ ի՛նչ է իր բուն անունը։ Անիշխանականներուն ամէնէն վտանգաւորներէն է ուրեմն։ Այս կարեւոր խնդրոյն հետեւանքով, ոստիկանութիւնը խիստ քննութիւն բացաւ։ Թէև ցարդ չկրցանք ստոյգ տեղեկութիւն մը քաղել, բայց կրնանք այժմէն ըսել թէ շրջած զրոյցներու նայելով, այս վտանգաւոր պայթուցիկները զրկուած են Սոֆիան Մակեդոնական քօմիթէին կողմէ։ Կը կարծուի նոյն իսկ որ այս անիշխանականները, Պոլսոյ մէջ, մեղսակիցներ ունին որոնք խստիկը փնտռուին։ Զիրենք մայրաքաղաքս բերող «Իսմէն», շոգենաւը Իրիկունը ուշ ատեն Բիրէա մեկնեցաւ, որով նաւապետը վերադարձին պիտի հարցաքննուի։ Ինդիր է թէ ինչ պատճառաւ այս պայթուցիկները «Թիրոլ»ի վրայ կը տարուէին։ Որովհետեւ այս շոգենաւը երեք օրէն Սև Ծով պիտի մեկնի, կ'ենթադրուի թէ ուժանակներն և տինամիթները առժամաբար պիտի պահուէին հոն, «բպէտի», առաջին առթիւ, դաղտագողի, կարելի ըլլայ զանոնք ցամաք հանել, Պոլսոյ քարափը։

** «Եէնի Կազէթա» տեղեկացած է թէ յիշեալ անձերը Ռուս խուզարարակ՝ ն քօմիթէէն(.՝) կը պատկանին։ Բիրէէն եկած են Պոլիս։

** «Իգթիհատ» ալ հետեւեալ կերպով կը պատմէ.— Նաւալար Եաուսէք,— անիշխանականներուն գտնուած մակոյկին տերը,— կասկածելով ծրարներէն, քարափին վրայ Սիմոն ու ծրարները ոստիկանութեան յանձնեց։ Կատարուած քննութենէ մը հաստատուելով որ այս ծրարները կը պատկանին Պուլկարահպատակ Գիրգոր անուն անձի մը, «Բէլօբա» շոգենաւին մէջ ձերբակալուեցաւ յիշեալ Գրիգորը, որուն վրայէն գտնուեցան շատ մը անցագիրներ, և հաստատուեցաւ թէ անիշխանական մէկն է։

** Անիշխանականները յայտարարած են թէ Պաթում պիտի երթային և անոր համար դէպի «Թիրոլ» կ'ուղղուէին։

** Ուժանակներն ու տինամիթի ծրարները ոստիկանութեան յանձնուած են։

ՀԱՆԵՐԻ ՎՆԱՍՆԵՐԸ.— Լէպլէպիճի Ամէտ անուն մէկը Սկիւտարէն Կալաթա անցնելով Եօրկի անունով սրճեփի մը քով կ'երթայ։ այս վերջինը հաշիշ սիկառ մը կը հրամցնէ Ամէտէն։ Ամէտ սիկառը վառելով դէպի Պէշիկթաշ կ'ուղղուի և ճամբան սարիրէի մը խանութը կը մտնէ։ Բայց, այն պահուն երբ այս վերջինը կ'սկսէր «բէրտաշ» ընել, հաշիշը սկսաւ իր արդիւնքը ցոյց տալ, և Ամէտ զառանցանքէ բռնուած յարձակեցաւ սարիրէին վրայ և անոր ձեռքէն խլելով ածելին անոր կոկորդը կտրեց։ Յետոյ, ճամբայ ելլելով ածելին ձեռքը՝ անցորդներուն սպառնալ սկսաւ։

Ոստիկանութեան քաջասիրտ պաշտօնեաներ այս խելակորոյսին քով փութացին և յաջողեցան ձերբակալել Ամէտը։

ԴԵՊԻ ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆ.— «Թահիրոմոս» կ'ըսէ թէ՝ Նախարարաց Խորհուրդը իր երէկի նիստին մէջ հաւառած է այն պատասխան — ծրագրին, զոր Ասրմ պէյ պիտի ներկայացնէ դեսպաններուն՝ երբ այս վերջինները հաշտութեան մասին դիմումներ ընեն։ Այս ծրագրին հիմը կը կազմէ Իտալացիներու կողմէ Տրիպոլսոյ պարպուիլը։

ԻԹԹԻՀԱՏԱԿԱՆ ՅԱՂԹԱՆԱԿՆԵՐ.— Երէկ մինչեւ ուշ ատեն տեւեցին Ֆաթիհի Բ. կարգի ընտրական զորձողութիւնները՝ Իթթիհատականներու յաղթանակը ապահովուած է։

** Էսկիշիէն (Կիւմիւշխան) Ներքին գործոց նախարարութեան հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ՝ Երեսփ. ընտրութիւնները վերջացան և երեսփոխան հռչակուեցան Հաճի Ատիլ պէյ, Տրամացի Մէհմէտ պէյ, և Հոճա Մէհմէտ էֆ. (ամէնքն ալ Իթթիհատական)։ Իթիլաֆական թեկնածուները՝ նախկին երեսփոխան Իսմայիլ Հաղզը պէյ, Տօքթ. Ռիզա Թէվֆիք պէյ և Ֆոտիատիս էֆ. երեքական քուէ չստացան։

** Ճէպէլը-Պէրէքէթի (Հալէպ) ընտրութիւնները վերջացան Իթթիհատի յաղթանակով։

ՍԵՐԱՍՏԻՈՅ ՄԵՐ ԹՂԹԱԿԻՑԸ մեզի կ'իմացնէ թէ Սեբաստացիք ասկէ վեց ամիս առաջ Միհրան էֆ. Շերինեանի դիմելով խնդրած էին իր երեսփոխանական թեկնածութիւնը դնել Սեբաստիոյ համար։ Կը լսենք նաև թէ Շերինեան էֆ. կեդրոնի խմբակցութեան հաւանութիւնովը ընդունած է այս առաջարկը։

ՀԱՅ ՏՐԱՄԱԲԻՐ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԻ նախաձեռնութիւնով կը ներկայացուի Արամեանցի «Ինմահն ժիրայր», ազգային ծանօթ մեծ թատրերգութիւնը, որուն կը մասնակցին համակրելի դերասան վարդամ Փափազեան, ծանօթ դերասանուհի Տիկին Գինար և թրքահայ իսիտ յայտնի դերասաններ։ Զատկի «Կիրակի գիշերը Սկիւտար, երկուշաբթի ցորեկ Շահզատէ Պաշի, երեքշաբթի ցորեկ Բերա, Օտէոն։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՊԱՆՏԵՐՄԱՅԻ

ՔԱՐԱՇԱՆՔԻ ԽՆԴԻՐԸ Ի ՆՊԱՍՏ ՀԱՅԵՐՈՒՆ ԼՈՒԾՈՒԱԾ

Պանտրմայի հայ գիւղի քարահանքի խնդիրը, որ երկար տարիներէ ի վեր վէճի նիւթ եղած էր հայ ազգին և Գուլթօ եղբայրներու միջև, այս անգամ վերջնականապէս լուծուեցաւ ի նպաստ հայերուն։ Կառավարութիւնը տարիներ առաջ հայ գիւղի հողերուն մէկ մասը իբրեւ անմշակ հող (արաղիի խալիէ) պաշտօնագրով մը փոխանցած էր Գուլթօ եղբայրներուն վրայ, առանց նկատի առնելու թէ տարիս մաս կը կազմէ Հայ Գիւղի եկեղեցապատկան հողերուն։ Սակայն հայ գիւղացիք ասկէ 8-9 ամիս առաջ դիմեցին Անտառաց և Հանքաց Նախկին Նախարար Մավրօքորտաթօ էֆ.ի, որ խնդիրը յանձնեց Պետական Խորհրդոյ Հանր. Յինուութիւններու ճիւղին։ Ուրախութեամբ կը լսենք թէ՝ այս անգամ Պետական Խորհուրդը իր վերջին Ընդհ. ժողովոյ նիստին մէջ, որ գումարուեցաւ առջի օր, վերջնական կերպով տուած է իր վճիռը որով այդ «արաղիի խալիէ» նկատուած հողերը կը վերադարձուին հայերուն, և կ'ընդունուի Հայոց սեփականատէրութեան իրաւունքը։

ՀԱՅ-ԿԱԹՈԼԻԿ ՏԱԳՆԱՊԸ ԱԼԻԳ ՀԻՆԴՆԱՐԹԻ ՕՐՈՎ, ՊԱՏԱՐԱԳ ԶԸԼԼԱԲ

Թէրզեան զկրապտծատ, այդ պաշտօնական եկեղեցականը, չի զոհանար միայն բանադրանքներ ընելով։ Թէեւ այդ բանադրանքներն ալ ինքնին ո՛և է արժէք չպիտի ունենան, քանի որ Հայ-կաթոլիկ ժողովուրդը որոշած է Թէրզեանի կողմէ բանադրուած եկեղեցականներուն պատրաստիլ տալ՝ Զատկի առտուն։ Սակայն երկնչելով հակառակ այս ամէնուն, հայ-կաթոլիկ բոլոր եկեղեցիներուն մէջ ձայնաւոր պատարագ տեղի չունեցաւ,— ոչ իսկ Բերայի Ս. Աստուածածին, Ոսկեբերան և Ս. Փրկիչ եկեղեցիներուն մէջ։ Եւ ասոր պատճառը այն է որ մենաշնորհ Թէրզեան հրամանագիր ղրկեր և արգիլեր է Հայ-լուսաւորչական դպիրներուն և դրպրապետներուն մասնակցութիւնը։

ՀԱՅ ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՆ 400 ԱՄԵԱԿԸ

«Մէհմուտայի Էյզուգիա» անուն թուքերէն թերթը պատասխանելով հայ տպագրութեան 400 ամեակի մասին «Ազատամարտ»ի մէջ գրուած խմբագրականին, հետեւեալը կը գրէ.— «Ազատամարտ»ի ազգային փառքերէն նկատուող այս պարգան քննութեան արժանի է։ Որովհետեւ ամէն պիտի վրայ խօսուած ատեն պէտք է որ հնարիշն ալ որոշուի։ Որովհետեւ ա՛մէն երկ երկասիրող մը կախում ունի։ Արդեօք հայ տպագրութեան գրին հնարիչը ո՞վ է, և հայ գիրերով առաջին գիրքը ո՞ր ազգային տպարանին մէջ տպուած է։ Կը կարծենք թէ «Ազատամարտ» և Կոլկասայ ժամուլը հթէ այս մասին պատասխանելու չդժուարին իսկ՝ չեն կրնար զայն մատնել ազգ. հնարութեան թիւին մէջ։ Արաբական այբուբէնը — որ մեր ալ գրականութեան զործիքն է — Բրիստոսի 1512 թուականին տպագրութեան յարմարցուած է և անով առաջին գիրքը 1514 տարւոյն Վենետիկի մէջ տպուած «Իսիդէյեի Սէպա» (եօթը աղօթքներ) անուն տետրակը ըլլալը տպագրութեան պատմութեան մէջ արձանագրուած է։ Այսպէս ուրեմն մեր թուրքերուն զրութեան և հաղորդակցութեան միջոցը եղող արաբական գիրերն ալ հայ գիրերուն հետ միեւնոյն տարւոյն մէջ հնարուած են։ Սակայն երկուքն ալ փոքրին ու պատիւը Ցուլիոս Բ. Պապին կը պատկանի, և ո՛չ թէ մեզի կամ հայոց»։

** Արտասահմանի հայ կարեւոր գաղութներէն մէկը, կ'ըսէ, «Մշակ» դիմեր է Թիֆլիսի հայ մտաւորական դասուն և առաջարկեր է դիմումներ ընել Էջմիածին և մտքերու փոխանակութիւն կատարել զանազան կայ գաղութներու հետ, որպէսզի հայկական տպագրութեան 400-ամեակի հանդէսները ժամանակ մը յետաձգուին և նախապէս ժողով մը կազմուի Էջմիածնի մէջ, կաթողիկոսի օծման օրերն երբ զանազան կողմերէ պատգամաւորներ պիտի երթան հոն խորհրդակցելու համար, թէ՝ ի՞նչ պէտք է ընել այդ ամսոյ համազգային ընելու համար։ Եթէ կարելի չըլլայ այդ ժողովը գումարել Էջմիածնի մէջ, դիտաւորութիւն կայ Եւրոպայի զանազան քաղաքներէն մէկուն մէջ գումարել զայն։ Նմանական ժողովը կ'ընտրէ ընդհանուր յանձնաժողով մը, որուն նախագահ պէտք է ըլլայ հայկական վկայեալ և հեղինակաւոր գիտնականներէն կամ բանասէրներէն մէկը — Օրմանեան կամ Դուրեան Սրբազանները, հ. Յակոբ Տաշեան (Մխիթարեան) կամ Հ. Բարսեղ Սարգսեան։ Այս օրերս Թիֆլիսի խումբը առանձին խորհրդակցութիւն պիտի կատարէ և հաւանաւոր դիմումներ պիտի ընէ Էջմիածին։

ՏԻՐՈՒՀԻ

ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ դժբաղդութիւնն ունեցաւ կորսնցնելու իր միակեայ թոռները Հրաչեայ, որդի Վաղինակ Բիւրատի։ Ցուզարկաւորութիւնը տեղի պիտի ունենայ այսօր կէսօրէն ետքը ժամը 2ին վազամեռիկ տղեկին մարմինը, Ս. Կարապետ եկեղեցիէն պիտի փոխադրուի Պաղար Պաչի գերեզմանատունը։

Սմբատրութիւնս իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Սմբատ էֆ. Բիւրատի և իր ընտանիքին։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻԱ

«Թանին»ի այս առտուան թիւին մէջ Պապանզատէ Իսմայիլ Հաքգը պէյ անգլեւթուրք յարաբերութեանց վրայ խօսելով, կը թուէ վերջին օրերուս մէջ Անգլիոյ և Թուրքիոյ միջև տեղի ունեցած անցքերը, — պատուանշաններու յանձնումը, Պաղտատի գծին խընդրոյն երկուստեք շահաւոր կերպով լուծուելու նպատակով սկսուած բանակցութիւնները, Լոնտոնի օսմ. դեսպանին Անգլիոյ արքայական ամոլին կողմէ ճաշի հրաւիրուիլը և այդ պահուն թագաւորին կողմէ Սուլթանին և օսմ. կայսրութեան նկատմամբ արտայայտուած համակրական խօսքերը ևն, — և կըսէ թէ թուրքիոյ պատերազմի մէջ գտնուած պահուն Անգլիոյ թագաւորին կողմէ ցոյց տրուած այս տաք վերաբերումները բարոյական մեծ նշանակութիւն և ազդեցութիւն ունին՝ զորս կարելի չէ ուրանալ։

ԼԱՆԿԱԶԱՅԻ ԴԷՊՔԸ

Լանկազայի դէպքին առթիւ հոն իբր քննիչ գացող Սելանիկի ընդհ. դատախազ Զիհնի պէյ իր պաշտօնատեղին վերադարձած է։ Զիհնի պէյ յայտնած է թէ՝ քննութիւնները դեռ վերջացած չեն։ Բազմաթիւ փաստեր հեռք բերուած են՝ որոնք մի առ մի պիտի քննուին։ Ցուսալի է որ յաս կարճ ժամանակի մը մէջ քննութիւնները վերջ պիտի գտնեն և այս դէպքին բոլոր մեղսակիցները պիտի պատժուին։

ԹՈՒՐՔ ԵՒ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

Հինգ մեծ տերութեանց կողմէ հաշտութեան համար օսմ. կառավարութեան մօտ ըլլալիք դիմումը սեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ շաբթու կամ երկուշաբթի օր, նոյն տերութեանց կ. Պոլսոյ դեսպաններուն միջոցով։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ԵՐԵՍԱԿ ՀԱՄԱԶԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ

Վիէննական թերթերը կարծիք կը յայտնեն թէ Թուրքիա Երեսակ համաձայնութեան պիտի միանայ։

ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄՈՒՄ

Վիէննայի դիւանագիտական շրջանակներուն մէջ զրոյց կը շրջի թէ Օսմ. Խորհրդարանի գումարման ատեն տեղի պիտի ունենայ հաշտութեան համար հարկ եղած դիմումը Բ. Դրան մօտ, եւրոպական պետութեանց կողմէ։ Միւս կողմէ կէս պաշտօնական աղբիւրէ կը ծանուցուի որ Ապրիլի առաջին տասը օրերուն մէջ դիմումը պիտի կատարուի։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԸ ԵՒ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆՆԵՐԸ

Անգլիոյ պաշտօնական շրջանակներուն մէջ՝ Եգիպտոսի ազգայնականներու շարժումը մեծ զրգռութիւն առաջ բերած է և խստիւ կը քննադատուի Պոլսոյ անգլիական դեսպանին անհոգութիւնը այս մասին։

Այդ շրջանակներուն մէջ կը կարծուի որ՝ եթէ Բ. Դուռը հարկ եղած յորդորները տայ Եգիպտոսի ազգայնականներուն, կարելի կ'ըլլայ խաղաղեցնել փարաւոնները։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԶՐԱՇԱՒՈՐՆԵՐ ՌԱՏՈՍԻ ԵՒ ԼԷՄՆՈՍԻ ԲԱՑԵՐԸ

Պատկանեալ իշխանութեան հասած հեռագիրներէն կը տեղեկացուի թէ՝ Իտալական երկու զրահաւորներ փութով անցած են Ռատոսի և Լէմնոսի բացերէն։ Կ'ըսուի թէ՝ ասոնք ստէպ ստէպ կը տեսնուին և կ'անհետանան։ Ուրիշ զրոյցի մը նայելով, ցարդ Ափր. Տրիպոլոյ ջուրերուն մէջ գտնուած իտալական մարտանաւերուն մեծ մասը Հռովմէն ստացած հրահանգներուն համաձայն թարձնթէ վերադարձած են։

ՍԵՒ ԼԵՌՆՑԻ ՓԱԽՍՏԱԿԱՆՆԵՐԸ

Կը լսենք թէ՝ նախապէս Սեւ Լերան թագաւորին դէմ կատարուած մահափորձին առթիւ բանտարկուած Սեւ-Լեռնցի նախարար Մ. Եուանովիչն ու իր 11 ընկերակիցները՝ որ բանտէն փախելով Սելանիկ և ապա կ. Պոլիս ապաստանած էին, այժմ ձերբակալուած են կառավարութեան կողմէ և Անատոլուի մէկ նահանգը պիտի ղրկուի։

ԳՕՔԱՍԻ ԷՖ.Ի ՄԱՐՄԻՆԸ

Յառաջիկայ շաբաթ Պոլիս պիտի փոխադրուի Գօքասի էֆ.ի մարմինը՝ իր ընտանեօք։ Կ'ըսուի թէ զինքը պիտի թաղեն Եէնի-Քէօյի Փանայի եկեղեցիին գերեզմանատան մէջ, և, յուղարկաւորութեան ևնի ծախքերը կառավարութիւնը պիտի հոգայ։

ԹՈՒՐՔ ԵՒ ՊԱՐՍԻԿ ՍԱՀՄԱՆԱԳԾՈՒԹԻՒՆԸ

Թուրք և Պարսիկ սահմանագծուելիք ճշգրման յանձնաժողովը երէկ նիստ գումարելով Բ. Դրան մէջ, երկու կողմերուն պատկանող կէտերուն քննութիւնը առաջ տարուեցաւ։ Մեր ստացած տեղեկութեանց համեմատ, բոլորովին անհիմն է յանձնաժողովի անդամներուն միջև եղած անհամաձայնութեան լուրը։

ՀՐԴԵՀ ԲԵՐԱՅԻ ՄԷՋ

Երէկ գիշեր հրդեհ ծագաւ Բերա թէշիլիքիյէ Քափուտան փաշա փողոցը, Ապիտին փաշա զատէ Տէվրիշ փաշայի ապարանքին մէջ, որ քովի տան հետ միասին այրեցաւ։ Հասած օգնութեան չնորհիւ հրդեհին աւելի մեծ համեմատութիւններ առնելը արգիլուեցաւ։

ՍԿԻԿՊ-ԿՈՍԹԻՎԱՐ-ՔԷՕՍԹԷՆՏԻԼ ԳԻԾԸ

Արեւելեան երկաթուղիներու ընդհ. տնօրէն Մ. Միլլէր՝ հանրօգուտ չինութեանց նախարար Ճավիտ պէյի հետ տեսակցութիւն մը ունենալով, Սկիւպ-Կոսթիվար-Քէօսթէնտիլ գիծին շուրջ կարծիքի փոխանակութիւններ ունեցած է։

Բերայի թերթերը կը գրեն թէ բանակցութիւնները շատ լաւ կ'ընթանան, և թէ այս մասին համաձայնութիւն մը մօտալուտ է։

ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՎԵՆԵՏԻԿԻ ՄԷՋ

Վենետիկի երեսփոխանական ընտրութեանց առեն՝ քուէից առաւելութեամբ երեսփոխան հրաչակուած են այն ընկերվարականները՝ որոնք թուրքեփոխական պատ

ԼԷՕՆ ԳԱՇՈՒՆ

ԵԷՆԻՋԷՐԻ ՀԱՍԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

Բ.

ՆՈՐ ՁՕՐԵՐԸ

Սրահին վերի ծայրը զորդ մը փռեցին և թուռնամէն եկաւ վրան նայեցաւ։ Զինուած պայուծնատարներ դան կը շրջապատէին ոսքի վրայ կայնած։ Թուռնամէն նշան մը ըրաւ պայրաքտարին, և այս վերջինը մեզի ըսաւ

— Տղա՛ք, հիմա այս պահուս պիտի զինուորագրուիք։ Եթէ Աստուած ուզէ, ձեր մէջէն անոնք որ զինամարզումի միջոցին աչքի զարնելիք յատկութիւններ պիտի ունենան, օր մը եէնիչէրիներու օճախին մաս պիտի կազմեն։ Առ այժմ «աճէմի օղլան»ներու կարգը կը դասուիք։ Ձեր պետերուն յարգանք և հնազանդութիւն կը պարտիք, կրաւորական հնազանդութիւն մը, անմիջական, բացարձակ։ Պէտք է իրարու հետ կապարելապէս համաձայն ըլլաք, կատարեալ միութիւն մը տիրէ ձեր միջև։ Դուք ձեր մէջը իրարու հաւասար էք։ Պէտք է ժամանակիդ անցընէք զէնքեր գործածել սորվելով և ռազմավարժութեամբ։ Դասալքումի դէմ մահու պատիժ, անփութութեան դէմ մահու պատիժ, թշնամոյն հանդէպ վատութեան դէմ մահու պատիժ, հնազանդելու ըմբոստացումին դէմ մահու պատիժ կայ։ Ընկերակիցներու միջև զողութիւն պատահի եթէ յիսուն ֆլաման։ Մարգանք ընելու թերացումին համար յիսուն, ծառայելու մէջ անճարակութեան համար քսանըհինգ, կրուիլ համար՝ քսանըհինգ։

Թմբո՛ւկ, օ՛ն աղդարարէ անուանակոչութիւնը։ Հօճա՛ էֆէնտի, ընկե՛րս եթէ կը հաճիք։

Հօճան բարեւեց, և կարգաց իր ցանկը։

— Սթամպուլի համար՝ քսանըհինգ, Էսքիշէհիրի համար՝ տասնըմէկ, Կէլիպոլուի համար՝ տասնըհինգ։ Մենք հայերը Սթամպուլի և Էսքիշէհիրի կայսերական պարէնտէներու ծառաներուն մէջը պիտի մնանք, կայսերական պարէնտէները նայելու համար։

— Լաւ, ըսաւ պայրաքտարը, «ճէմա՝ աթ»ներէն և «պէօլիք»ներէն սկսինք։

Մեր մէջէն շատերը Թրքերէն չէին հասկնար, որովհետև ալպանացի և Պոշնաք էինք։ Կային նաև Իտալացի, Կրետացի և Հունգարացի գերեվիներ։ Հասկցողներն ալ չէին գիտեր թէ որը աւելի աղէկ էր, պարտէզի ծառա՞յ ըլլալը թէ ճէմաաթի կամ պէօլիւկի մէջ մնալը։ Սակայն կը զգայինի որ ճակատագիրնիս կը վճռուէր, և սիրտերնիս ուժգնօրէն կը բաբախէր։

Պայրաքտարը կամաց կամաց առջեւնուս կ'անցնէր երեսնիս քննելով, և երբեմն ցած ձայնով Զավուշին հարցում մը ընելով, որ դան կամ դրան առջեւը կեցող զինուորին և կամ նոր զօրքին քովը կը տանէր։ Ինծի անանկ կուդար որ անիկա կանգ կ'առնէր ամէն անոնց առջեւ որոնք քաջակազմ երեւոյթ ունէին, կամ կը հանկարծին թրքերէնը։

Սակայն, միջնորդի մը միջոցաւ հարցաքննեց չորս գերիները, երեքը Հունգարացի և մէկը Իտալացի, և յետոյ զանոնք լռեցուց։

Մէհմէտին առջեւն եկած պահուն նշանով մը քաւականացաւ, անոր ընտրութիւնը չատոնց կատարուած էր։ Մէհմէտ կարդէն դուրս եկաւ զուարթ և վստահ երեւոյթով մը և առաջին արձանագրուածներուն դլուխը անցաւ։ Իր դէմքի արտայայտութիւնէն հասկցայ որ աւելի աղէկ է եղեր անոնց հետը ըլլալը։ Եւ երբ պայրաքտարը իմ դէմս կեցաւ, յուզումէն կոկորդս կը սեղմուէր, բայց ինծի երկար ատեն սպասցուց։

— Արձանագրեցէ՛ք, ընկե՛րս, ըսաւ հօճային, արձանագրեցէք, Եուրկի, Թրանկ Սբիրօ պէյին տղան, այդիին դղեակէն, Լիլպասանի մօտ։ Նշանակեցէ՛ք որ ամիկա գիտէ Թուրքերէն և յունարէն կարդալ գրել, և թէ իր հայրը ծառայած է իբր «Եէրլի Գուլու (տեղացի զինուոր)։

— Շա՛տ աղէկ, շա՛տ աղէկ, ըսաւ Հօճան, հաճելի կերպով մը երեսս նայելէն։

Այս երիտասարդին ի՞նչ անուն դնելով արձանգրեմ։

— Տօլմա Հասան, ըսինք ասոր ալ, ըսաւ պայրաքտարը։ Տդաս, այս օրուընէ սկսեալ Տօլմա-Հասան պիտի ըլլայ անունդ։ Հօճա՛, 11րդ պէօլիւկին մէջ քանի՞ պարապ տեղ կայ։

— Հինգ, պայրաքտար աղա՛, պատասխանեց հօճան, տոմարը թղթատելէն վերջը։

— Ուրեմն 11րդ պէօլիւքը արձանագրեցէք Տօլմա Հասանը, Մուրատ Այնի, Հունգարացի Օսմանը, և տա՛ Պոշնակը, տա՛... անունդ ի՞նչ է։

— Էօմէր է, աղա՛ս։

— Շատ լաւ։

Պայրաքտարին երեսը կը նայէի։ Հասկցայ որ ի՞նչ պիտի հարցընէի իրեն և մեղմօրէն ժպտեցաւ։ Այս ծերունի զինուորը բարի երեւոյթ մը ունէր։

— Մէհմէ՛տ, Հասան, Ալի՛։ Օսմա՛ն, Էօմէր, ըսաւ հրամայական հաստատ ձայնով մը, դուք աճէմիներու տասնըմէկերորդ պէօլիքը արձանագրուեցաք, թնդանօթացիներու զօրանոցը, Սթամպուլ։ Այս վայրկեանէս սկսեալ դուք փատիշահի զօրք էք, համբակ եէնիչէրիներ։ Ձեր ընթացքովը, ձեր քաջութեամբ և ձեր հաւատարմութեամբ արժանի եղէք այս պատիւին։ Ձեզի իբր աղա պիտի ճանչնաք ձեր ընկերը Մէհմէտը, զոր ձեզի իբր պետ կուտամ։ Հնազանդեցէք անոր։ Դէպի ա՛ղ, քայլ առ։

Մէհմէտ և ես խոնարհեցանք պայրաքտարին ձեռքը համբուրելու համար։ Երբոր Մէհմէտը չտկուեցաւ և մեզի գլխիթ առաջնորդեց նշմարեցի որ այդ կոպիտ տղան արցունքներ ունէր աչքերուն մէջ։

Դուրսը՝ ատրճանակակիրները մեզի կը սպասէին։

—Հէ՛յ, հէ՛յ, ըսաւ մեզի իրենց ծնպային, աղա՛ք, պէտք է որ դուք պայրաքտարին սիրտը չհանած ըլլաք։ Ձեզի 11րդ պէօլիւկը դրաւ, ուրկէ չուտ կ'ելլա յառաջացումը, և թնդանօթացիներու զօրանոցը մայրաքաղաքին ամենալաւ զօրանոցն է։ Անշուշտ, եէնիչէրիներու հովանաւորողը՝ Ս. Պէքթաշը ձեզի կը պահպանէ։

— Աղա՛, ըսի, օ՛ն պաշէրին։ պզտիկ նուէր մը ընդունիլ կը հաճի՞ք։

Ծնպային անտարբեր կերպով պեխերը վեր վերցուց, բայց ձեռքը երկարեց, ըսելով.

(10) (Շարունակելի)

Թարգմ. ՀԱՅԿԱՆՈՇ ՄԱՌԻՌ

ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Մեր Տրապիզոնի բաժանորդներէն ամենագլխ որ իրենց հին բաժանորդագիրներէն առկախ մնացած պարտքերնին՝ մինչև ցարդ չեն վճարած, կը խնդրենք որ հաճին անյապաղ իրենց հաշիւը յանձնել տեղւոյն մէջ թերթիս պատուական զորձակալ Գաբրիէլ էֆ. Կ. Պալարեանի։ Ինչպէս նաև անոնք որ կը փափաքին թերթիս բաժանորդագրուիլ, կրնան դիմել վերոյիշեալ հասցէին։

Վարչութիւն «Մանղումէ»ի

ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Հրապարակ ելաւ Զ. պրակն ալ, պատկերազարդ, շքեղ տպագրութեամբ։ Զատկական տօներուն առթիւ, չաթթը միայն 4 պրակ պիտի հրատարակուի։ Փնտռեցէք բոլոր լրագրավաճառներուն քով։ Կեդրոնատեղին է Պաղը Ալի փողոց, թիւ 40, Նազարէթ էֆ. Այճեանի խանութը։

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ—ԴԵՐՁԱԿ

ԵԴՈՒԱՐԴ ՏԱՆՑԻԿԵԱՆ

ՊՈԼԻՍ, ՃԷԼԱԼ ՊԷՑ ԽԱՆ, ԹԻՒ 26, ՕՈՕՉՏԻ-ՊԱՌԻ ԴԷՄԸ

Այէն անոնք որ կ'ուզեն ճաշակաւոր հագուիլ, թո՛ղ փութան դիմել Եդուարդ Տանցիկեանի գործատեղին, ուր հասած են արդէն ընտիր կերպասներ և ուր կը պատրաստուին ճաշակաւոր և անթերի հագուստներ, ամենավերջին նորաձեւութեանց համաձայն։

Առաջին այցելութիւն մը պիտի բաւէ գաղափար մը կազմել այս նոր հաստատութեան ճաշակի գերազանցութեան վրայ։

Դիմեցէք Պոլիս, ճէլալ պէյ խան, թիւ 26։

ՏՈՔԹ. ԹԱՇՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ԱՐՏԱՔԻՆ, ԾՆՆԴԱՄԻԶԱԿԱՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ԱԽՏԵՐՈՒ

Օգնական ուսուցիչ Օսմ. Բժշկական Հաւաքարանի

Գիտական ամենավերջին մէթոտներով կարճ ժամանակի մէջ կը դարմանէ ամէն տեսակ մարթային, ծննդամիզական և կանանց ախտերը, ջերմամիզութիւն երիկամներու, միզամանի եւ այլ հիւանդութիւնները, երեկտրաքուժութեամբ՝ սերմնահոսութիւնը, անկարողութիւնը, երազսփորձութիւնը։ — (606)ի ՍԱԼՎԱՌՍԱՆԻ ՆԵՐԱՐԿՈՒՄՆԵՐՈՎ ԵՒ ԱՅԼ ՄԻՋՈՑՆԵՐՈՎ ՖԻԱՆԿԱՖԵՏԻ ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ։ Մէջի, արեան, խոսքի, քիմիական և մանրէաբանական քննութիւն։ Դարմանատունն է Պահէք Գալուս, Նոր փօսթահանէին դէմի կարգը Հայի Ալլահվէրտեան դեղարանին մէջ իր մասնաւոր դարմանատունը, ամէն օր կէս օրէ վերջ։

ԱՌԱՋԻՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԶՐԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ, առաջիկայ հինգշաբթի, մարտ 15էն սկսեալ, կը ձեռնարկէ հրատարակել իր այս նոր երկը, քսան տարիներու աշխատութեան արդիւնք, որ մինչեւ ցարդ հրատարակուած ազգային պատմութիւններուն մէջ ամենէն ընդարձակը, ճոխը, լիակատարը կը համարուի։ Ամէն օր կը հրատարակուի, պրակ առ պրակ, ութածալ, մեծադիր, պատկերներով։ Ա. պրակը շքեղ կողքով, գլուխը կը գտնուի Նախկին Պատրիարք Տ. Եղիշէ Դուրեան Սրբազանի հմտալից մէկ նամակը «Անպատճառ» գնեցէ՛ք «Ա. պրակ»ը, եթէ զղջաք, մի՛ շարունակէք։

Կեդրոնատեղի, Պաղը Ալի, թիւ 40, Նազարէթ էֆ. Այճեանի խանութը։

ԵՐԵՔ ՀՐԱՑ Ն ԿԻՐՆԵՐ

5 ՀԱՏՈՐ

Սոյն կարեւոր գիրքը այժմ կը վաճառուի 20 դահեկանի Հնչին գնով մը։— Դին 20 դահեկան, գաւառներու համար փօսթի ծախք չպիտի առնուի։ առիթէն օգտուեցեք։ Դիմել «Մանղումէ»ի։

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻՔ

Մատնանիշ Ղալաթիոյ. — Քամանաւ խան։

Պոլսոյ գործակալութիւն. Գաթըրճըօղլու բասաժին դիմաց Աչիր էֆ. Քիւթիպանէ փողոց։

Պոլսոյ գործակալութիւնը, Ղալաթիոյ մատնանիշին նման, կը կատարէ Պանքայի ամէն տեսակ գործառնութիւններ։

Գործակալութիւնը կը կատարէ նաեւ զանձումներ Թուրքիոյ բոլոր գաւառներուն, ինչպէս և արտասահմանի համար։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Բազմալեզուեան Զրուցատրութիւն Հայերէն-Ռուսերէն-Գերմաներէն-Իտալերէն-Յունարէն-Ֆրանսերէն-Անգլիերէն և Տաճկերէն։ Էջ 400։

Զ. Տ. Ս. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Անհրաժեշտ երկսեռ ուսանողաց, ուսուցչաց և առ հասարակ ամէն անձանց.—

Օրական 10 վայրկեան չոգնաւի, չոգիկառքի, հանրակառքի կամ տան մէջ բազմալեզուեանը կարդալով անդգալարար խիստ քիչ միջոցի մէջ պիտի տիրանայ եւրոպական վերոյիշեալ լեզուաց.—

Նորագոյն եւրոպական մէթոտներով պատրաստուած սոյն կարեւոր գիրքը պէտք է ամէն օր ամէնուն գրպանը զըտնուի։ Ազատան լեզուագէտին է։

Դին 20 դահեկան, փօսթի ծախքով 23։

Դիմել հեղինակին Զ. Տ. Ս. Փափազեան, Կ. Պոլիս, Պայազը Հաուս։

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ԱՆԿԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ

Փ ՓԱԶԵԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ

1136 Էջ 800 ՊԱՏԿԵՐ

Արժանացած համազգային գնահատման, եզական և անմրցելի իր տեսակին մէջ անզգիերէն հոմանիշներ. գիտական բառարու ճոխ մթերք. ժամանակաւոր յաւելուածներ միակ վատահելի բառարանը. գին լրթակազմ 70, կիսակաշի 75. դիմել հեղինակին՝ Զ. Տ. Ս. Փափազեան, Կ. Պոլիս, Պայազը Հաուս։

ՄԵՐ ԹՈՇԱԽՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԱՒԵՏԻՍ

ՆՈՐ ԽԻՒՍ

Մօհամէտ Ալի պէյի կողմէն հնարուած և Արքունի նախկին դեղագործ Եվրէնիտիի միջոցաւ պատրաստուած հմայաւոր Ա-ՆԻՍՕՆԻ ԽԻՒՍը Պահէք Գարու, Գասապեան դեղարանը և Եմի Ճամի, Մօհամէտ Բեազիմ պէյի դեղի մթերանոցը, ինչպէս նաև բոլոր դեղարանները եւ մթերանոցները կը վաճառուին։ Պոլսոյ մէջ գինն է 5 դրուշ։

ՏՊԱՐԱՆ ԵՒ ՓՈՐԱԳՐԱՏՈՒՆ

Տ. ԾԻՐԻՆԵԱՆ

Պաղը Ալի Ճատէսի Ճրղալ օղլու եօղուչու, թիւ 10

Գործատեղւոյս մէջ կը պատրաստուին ժամաւոր խնամքով պատկերներ տօսախի, զինկօյի, պղնձի վրայ և ամէն լեզուէ կնիքներ քաուչուկի և մետաղի վրայ, ինչպէս նաեւ բժիշկներու, դայեակներու, ատամնայոյժերու և փաստաբաններու համար նուրբ փորագրութեամբ թաղէյներ։ Կը պատրաստուին նաեւ խիստ ճաշակաւոր այցաքարդեր, նշանախօսութեանց և հարսանեաց հրաւիրատոմսեր վաճառականական ամէն տեսակ տպագրական պիտոյքներ։ Գիները չափազանց ժան, մաքուր և արագ, գաւառներէ ըլլալիք յանձնարարութիւններ փութով և խնամով կը պատրաստուին։ 4—20

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»ի ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ

«Մանղումէ»ի հիմնուելէն ի վեր մեր գաւառի յարգելի թղթակիցները իրենց շահեկան ու ճշգրիտ տեղեկութիւններով ճոխացուցած են մեր թերթը։ Կը յուսանք որ ասկէ վերջ, միեւնոյն թղթակիցները կը հաճին շարունակել իրենց այդ օժանդակութիւնը, որուն համար կանխաւ կը յայտնենք մեր շնորհակալութիւնները։ Արդէն «Մանղումէ» միշտ ժողովուրդին թերթը ըլլալով, ձեռքէն եկած օժանդակութիւնը չէ զլացած և հիմա ալ ոչ է գաւառացի անհատ որ ոչ է գործ ունենայ և կարգադրելու համար դժուարութիւններու հանդիպի, կրնայ դիմել Տնօրէնութեան և ըստ կարելւոյն գոհացում ստանալ։

ԱՌԱՋԻՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԶՐԻ

ՏՈՔԹՈՐ

ԳԱՌԼՈ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ԱԲՐՈՏԻԹԵԱՆ

Ե Ի

ԾՆՆԴԱԿԱՆ ԴՈՐԾԱՐԱՆԱՑ

ԱԽՏԵՐՈՒ ԱՆՄԻԶԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆՈՒՄԸ

Մենդական և արբոտիթեան գործարաններու Հիւանդութեանց մասնագէտ բժշկ Տօքթ. Գառլօ Յակոբեան գիտական վերջին նորութեանց շնորհիւ առանց ցաւ պատճառելու եռթակային հիմնապէս կը բժշկէ Ֆրանկախտը, հին և նոր ջերմամիզութիւնը, առնական անկարողութիւնը և սերմնահոսութիւնը, ինչպէս նաև երկու սեռի վերաբերեալ արբոտիտեան և ծննդական հիւանդութեանց ամէն տեսակները և կանանց արգանդային հիւանդութիւնները։

Ամէն օր, կէս օրէն վերջ, բացի կիրակի օրէն կը գտնուի Պահէք-Գարու, չաքարավաճառ Հաճի Պէքիրի անկիւնը, թիւ 18, Մէրամէթեան-Պանքի դեղարանը։

Ուրբաթ օրերը ձրի

«ՐԷՍԻՄԼԻ ԳԱՄՈՒՍԸ ՕՍՄԱՆԻ»Ի

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ԱՒԱՐՏԱՑ

Թուրք նշանաւոր զրագէտ Ալի Սէյտի պէյի յօրինած եւ վեց մասնագէտներու սրբագրութեան բովէն անցած սոյն գործը, 3 մեծ հատորներ, 1200 էջեր, 4000 պատկերներ, 60 մեծ թապլոներ եւ 4 գունաւոր պատկերներ կը պարունակէ։

Երեք հատորին անկադմ գինն է 70, լրթակազմինը 80 դրուշ։ Ընտիր թուղթի վրայ տպագրուած 3 հատորին մանկադմ գինն է 80, կաշեկազմինը 95, թուղթերը ոսկեզօծեալ եւ ըրտիր կաշեկազմինը 108 դրուշ։ Գաւառներուն համար 10 դրուշ թղթատարի ծախք կ'առնուի։

Դպրոցականներու համար մասնավաճառու վաճառում։ Վաճառման կէդ բոնատեղին է Կ. Պոլիս, Պաղը Ալի ճատէսի, 32 թիւ ՃԻՀԱՆ գրատունը։

ՏՕՔԹՈՐ ՏԻԳՐԱՆ ԹԱՊԻՊԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ՄՈՐԱՅՑԻՆ ԱԽՏԵՐՈՒ

Հիանդ կ'ընդունի ամէն օր, Շէնլի, Օսման պէյի գաղինօլին մօտ, Անանեան աքարթմանի իր յարկաբաժնին մէջ։

Արանց և կանանց ինչպէս նաեւ տղայոց ամէնազգի հին և նոր ախտերը, սատմանքի, աղիքներու, երիկամներու, սրտի եւ այլն հիւանդութիւնները անգլիական և ամերիկեան նորագոյն մեթոտներով կը դարմանէ։ Ֆրանկախտը և անոր հետեւանք բոլոր յամառ հիւանդութիւնները «Սալվարսան»ի և բոլորովին նոր դրութեամբ «Սօսամին»ի ներարկումներով կը բուժէ առանց ո՛եւէ ցաւի և առանց զրաղումի արգելք ըլլալու։

Որպէս զի ոչ է մէկը չի վարակուի թիֆոյով և գօլերայով, վերջերս Ամերիկայի և Անգլիոյ մէջ հնարուած, կիրարկուած և յաջողութեամբ պակտուած նորագոյն միջոցներով պատուաստում ալ կը կատարէ։

Ուրբաթ օրեր մինչև կէս օր ձրի։ 6—36

ԴԱՂԴԻԱԿԱՆ ԱԽՏԻ ՄԷԿ ԱՆԳԱՄԷՆ ԲՈՒԺՈՒՄ

ՏՔԹ. Յ. ՈՒՂՈՒՐԼԵԱՆ

Բրոֆէսօր Էրլիխի վերջին անգամ գըտած 606 Սալվարսան դեղերով կատարելապէս կը բուժէ հին և նոր գաղիական ախտերը, միմիայն մէկ էնժէքսիոնով. նաեւ կարճ ժամանակի մէջ կը դարմանէ ջերմամիզութեան, միզամանի և երիկամունքի եւ բրօսթատի հիւանդութիւնները, ինչպէս նաեւ առնական անկարողութիւնն բոլորովին նոր մեթոտներով։ Իրեն դիմող հիւանդները կ'ընդունի ամէն օր իր գործատեղին, Սիրքէճի, Թրամվէյի ճամբուն վրայ Ֆէպուս լուսանկարչատան առաջին յարկը։ Ծանօթ.—Ամէն տեսակ գործողութիւններ միզանցքի և արգանդի հիւանդութիւններու և մասնաւոր խնամք։

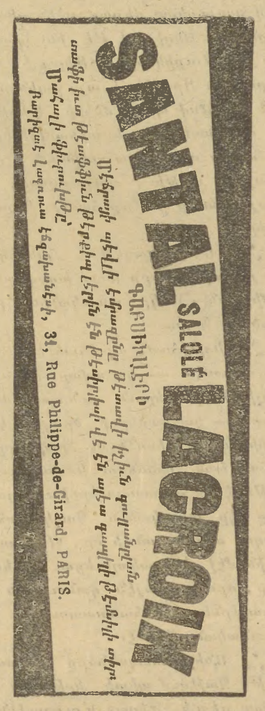

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՆԴՈԿ

ՕՍՄԱՆԻՅԷ

ՆԵՐՈՍԻ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Եիւքսէք Գալաբրրով, Ղալաթիա, Թիւ 30

Հիանալի տեսարան, եւրոպական նուրբ ճաշակաւորում, երկկարական զանգաղներով դային կազերով լուսաւորուած, անթերի սպասարկութիւն, կատարեալ մաքրութիւն, զիներ գիւրամատչելի, գաւառացիներուն յանձնարարելի միակ հանգստաւէտ եւ կեդրոնավայր պանդոկ։

Ճաշարան, ընթերցարան և սրճարան սալոն։

ԾԱՆՕԹ.— Ուշադրութի՛ւն, ԵԻԻԴՍԷՔ ԳԱՅՏՐԲՄ հացէին, չչփոթել ուրիշ Օսմանիէի հետ։ 6—50

ՏՔԹ. Պ. ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ՆԵՐՔԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Արանց և կանանց ծննդամիզական և ԳԱՂԴԻԱԿԱՆ ԱԽՏԵՐՈՒ

Երկար տարիներ զանազան հիւանդանոցներու մէջ պաշտօնավարելով, իր ստացած փորձառութեամբը բժշկական նորագոյն մէթոտներով կարճ ժամանակի մէջ կը բուժէ ֆրանկախտը, ջերմամիզութիւնը, սերմնահոսութիւնը, առնական անկարողութիւնները, բրօսթատի եւ միզամանի, ինչպէս նաեւ ստամոքսի, սրտի, թոքերու, աղիքներու և երիկամներու հիւանդութիւնները և զանազան յամառ վէրքեր։

Բացի կիրակի, ամէն օր կէս օրէն մինչև երեկոյ կը գտնուի Սիրքէճի, Թրամվայ ճատէսի, չոգեկառքի ելքի դրան կիցը, իր մասնաւոր դարմանատան մէջ։

Իսկ առաւօտէն մինչև կէս օր հիւանդ կ'ընդունի Կէտիք Փաշա, Պալի Փաշա հօզուչը, Միւսէլիմ փողոց, թիւ 6 իր բնակարանը, նաև մօտակայ Վահրամ էֆ. Ասատուրեանի դեղարանը և ուր Զորեքշաբթի, կէս օրէ առաջ ձրի։ 3—36

«ՁՈՒՌՆԱ»

(ՇԱԲԱԹԸ ՆԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ)

Վաղը ամէն կողմ փնտռեցէք «Զուռա» ազգ. երգիծաթերթը քրքջալիր ու շահեկան բովանդակութեամբ։ Ներ. Օտեան Միւրթէզա պէյ, կկլօ և Զաքրճալի։ Դին 10 փարա։ Մաղրանկարներ։ Հասցէ՝ Պաղը Ալի, Իշտամ խան թիւ 31։

"ՄԱՆԶՈՒՄԷ"Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Հրապարակս կուզանք խնդրել մեր հին բաժանորդներէն որ հաճին անյապաղ, մեզ հաղորդել իրենց հասցէն, որպէսզի ոչ է անկանոնութիւն տեղի ունենայ առաքումներուն մէջ։

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի

ՆՈՐՈՒԶԵՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԳԱՐՆԱՆ ԵՂԱՆԱԿԻՆ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՊԻՏՈՅՔՆԵՐ

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ

ՇԹԱՅՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ԱՐԵՒԵԼԻ ԱՄԵՆԷՆ ՄԵԾ

ՀԱՆԴԵՐՁԵՂԻՆԱՑ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ԳԱՒԻՌԴԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՏՈՒՐՔԵՐԷՆ ՄԻԱՅՆ

ԿԱՄՈՒՐՋԻԿ ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ

ԳԱՒԻՌԴԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՏՈՒՐՔԵՐԷՆ ՄԻԱՅՆ

ԿԱՄՈՒՐՋԻԿ ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ